

Rekyl efter fritt fall

Global ekonomisk tillväxt har som bekant minskat dramatiskt under inledningen av 2020. I vårt grundscenario minskar global BNP med drygt 3 procent i år. Motsvarande siffra för Sverige är minus 5,2 procent. I tider av ekonomisk chock tenderar konsumtion av varaktiga varor, utrikeshandel och företagets investeringar påverkas oproportionellt mycket. Unikt med nuvarande ekonomiska kontraktion är att även tillväxten för tjänstesektorer minskar i rekordtakt.

För Sverige bedöms industriproduktionen minska med 10 procent i år i genomsnitt, teknikproduktionen med 15 procent och tjänsteproduktionen med sex procent. Arbetslösheten stiger, trots korttidsarbete och Sverige flirtar med deflation. Sveriges något mindre restriktiva hållning vad gäller nedstängning gör att tillväxten inte bedöms minska lika mycket som i EMU och USA.

Med tanke på den minst sagt enorma osäkerheten väljer vi i denna rapport att skissa på tre scenarier för den globala ekonomiska utvecklingen under 2020-2021, men i själva verket finns det ett oändligt antal möjliga permutationer.

Att döma av högfrekvent statistik stabiliserades Kinas ekonomi under mars månad och antagligen också något i april. Å andra sidan kommer raset på Kinas exportmarknader främst Japan, EU och USA att dämpa kraften i återhämtningen. Efter katastroftillväxt under första halvåret i år räknar vi med att även världen utanför Kina börjar att återhämta sig, först trevande för att sedan ta fart mot slutet av 2020 och början av 2021. Men detta är knappast inledningen till en längre period med stark tillväxt. Det finns istället en påtaglig risk att strukturella förändringar i krisens spår förstärker *Den Nya Normalen* med låg underliggande produktivitetstillväxt.

En nödvändig förutsättning för huvudscenariot är att de finansiella marknaderna inte tar kraftigt stryk i krisens spår. Virusproblemet är inte finansiellt till sitt ursprung men riskerar likväl att påverka det finansiella systemet negativt. I ett alternativt scenario blir utvecklingen betydligt sämre efter en tillfällig studs uppåt. En ingrediens i detta scenario är med stor sannolikhet en andra våg av coronasmitta. I detta "värstingsscenario" minskar global BNP med 4,3 procent i år och ökar med näst intill marginella en procent nästa år. Tillväxten i globala fasta investeringar minskar då båda åren. Detta scenario hoppas vi förpassas till papperskorgen. I ett tredje, mindre sannolikt, scenario tar tillväxten rejäl fart under tredje kvartalet varefter i stort sett allt är glömt och förlåtet.

Världsekonomin och Sveriges ekonomi behöver komma på fötter inom kort. Det behövs en återstart, se även sidan 36.

INNEHÅLL

Internationellt

Världsekonomin tre scenarier.....	2
Industrin tillbaka med begränsad studs	11
Investeringsvaror	14
Fordonsindustri	15
Sverige.....	18
Utrikeshandel.....	18
Investeringar	20
Hushållens konsumtion	22
Sveriges industri	23
Sveriges tjänstesektor	23
Arbetsmarknad	25
Priser	28
Struktureffekter	29
Återstart	36

Tabeller

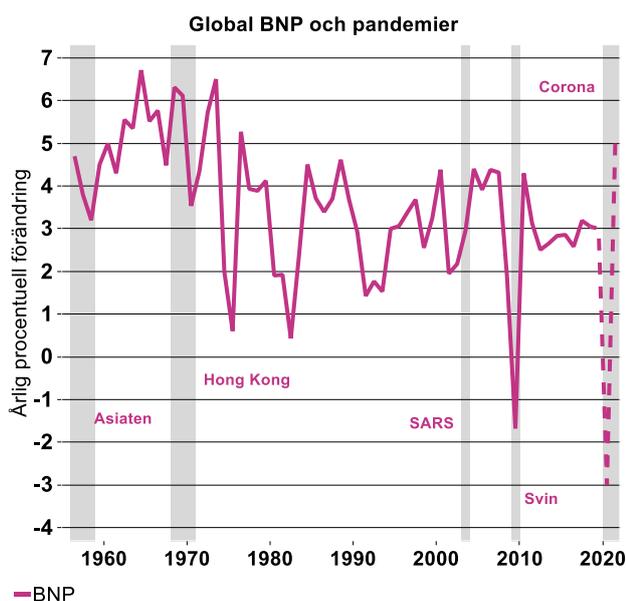
Nyckeltal Sverige/Internationellt	39
-----------------------------------	----

Världsekonomin efter Corona: tre scenarier

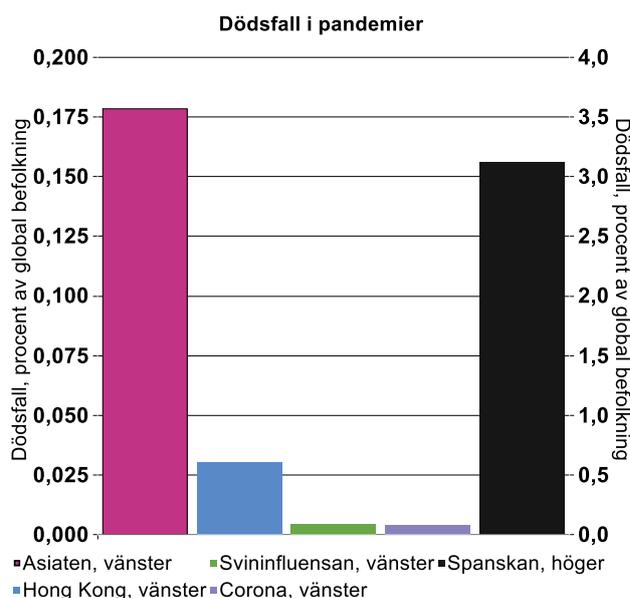
Coronakrisen och den omfattande/totala nedstängning som genomförts i flertalet länder i dess spår gör att det som vanligt är ovanligt svårt att göra prognoser. Vilket förlopp som världsekonomin de kommande åren kommer att följa beror i stor utsträckning på hur smittspridningen utvecklar sig och vilka konsekvenser världens regeringar drar av detta.

► VARFÖR BLEV CORONAKRISEN SÅ DJUP?

Teknikföretagen beskrev redan i början av februari de historiska erfarenheterna av några tidigare chocker, som vid den tidpunkten verkade ha likheter med Coronakrisen.¹ Det visar sig att tidigare pandemier liksom andra typer av geopolitiska chocker som terrorattacker, etcetera, fått relativt begränsade konsekvenser för den globala ekonomin: de har skapat ett hack i kurvan och åtföljts av en kraftig studs uppåt. I bilden nedan till vänster fokuserar vi på tidigare pandemier.

Källa: Maddison Project, Teknikföretagen, Världsbanken

Källa: FN, Macrobond

Möjligt med undantag av Spanska sjukan, som för övrigt sammanföll med Första Världskriget vilket omöjliggör en meningsfull analys, verkar inte världsekonomin ha drabbats särskilt hårt i samband med pandemier. Visserligen sammanföll finanskrisen och svininfluensan 2009 men de allra flesta är nog överens att det var den spruckna sub-primebubblan som sänkte världsekonomin den gången. Vi kan spåra smärre hack i kurvan också i samband med Asiaten 1956-58 – då hade Federal Reserve redan börjat strama åt penningpolitiken för att bromsa ekonomin - och under slutfasen av Hong Kong-influensan 1970 men det är inte självklart i vilket utsträckning dessa kan tillskrivas pandemierna.

Teknikföretagen argumenterade, felaktigt skulle det visa sig i efterhand, för att Coronakrisen skulle skapa ett likartat mönster som vid tidigare chocker. Missbedömningen berodde i första hand på att vi inte förutsåg de mer eller mindre totala nedstängningarna som genomfördes i flertalet länder för att få stopp på smittspridningen. Nedstängningarna medförde i sin tur att de ekonomiska hjulen tvärstannade när människor inte kunde/ville/tilläts gå till jobbet eller delta i det ekonomiska livet. Coronautbrottet ledde således till en samtida utbuds- och efterfrågechock: produktionen stannade när arbetskraften kollapsade och globala leveranskedjor klipptes av samtidigt som efterfrågan rasade i synnerhet inom besöksnäringen, transportsektorn, etcetera.

Surfande bland tidningsartiklar på webben bekräftar bilden, motåtgärderna mot Coronasmittan skiljer sig påtagligt från reaktionerna på tidigare pandemier. I samband med Asiaten verkar nedstängningarna inte alls ha gått lika långt, karantänsåtgärderna förefaller främst ha riktats mot drabbade grupper, i första hand yngre

¹ Teknikföretagens ekonomiska nyhetsbrev, 20200207.

personer, man stängde skolor i USA men inte i Storbritannien, etcetera. Vissa idrottsevenemang ställdes visserligen in men då på grund av att tilltänkta deltagare var sjuka och inte av rädsla för smittspridning. Det finns anekdoter om svensk karantänspolitik och betydande negativa effekter på ekonomin² men dessa är inte uppenbara i statistiken: BNP växte med 2,5%-3,5% under åren 1956-58.

Inte heller i samband med Hong Kong-influensan verkar karantänsåtgärderna varit tillnärmelsevis lika långtgående som nu. I Sverige växte BNP med 3,5%-7% under åren 1968-70. Under svininfluensan inriktades åtgärderna i vissa länder i första hand mot att begränsa resande till och från Mexiko och importförbud mot fläskkött. Dessutom rekommenderades skolor och arbetsplatser att ta till social distansering om sjukdomsfrekvensen började stiga bland elever och anställda. I Sverige handlade reaktionerna från myndigheterna, förutom vaccinationsprogrammet, främst om allmänna råd om god hygien. Ingen långtgående, obligatorisk nedstängningspolitik bedrevs således.³

Värt att notera är att tidigare pandemier skördade betydligt fler dödsoffer än COVID-19. I samband med Asiaten är bedömningen att närmare fem miljoner människor, företrädesvis yngre, dog under pandemin. Dödstaten i samband med Hong Kong-influensan bedöms ha varit cirka en miljon, företrädesvis äldre personer.⁴ Motsvarande uppgifter i samband med svininfluensan är mer varierande men antalet dödsoffer uppskattas till intervallet 150 000-500 000. Som jämförelse har hittills cirka 280 000 personer (10/5-2020) avlidit i COVID-19.

I relation till befolkningen var också dödligheten i tidigare pandemier betydligt större än för COVID-19 även om de slutliga dödstaten ännu inte har redovisats. Under Spanska sjukan avled uppskattningsvis 50 miljoner människor vilket motsvarar drygt tre procent av dåtidens befolkning på cirka 1,6 miljarder människor. Motsvarande andelar för senare pandemier varierar mellan 0,18 procent (Asiaten) till ytterst små tal (Svininfluensan och COVID-19).

Vilken pandemi som var *potentiellt* farligast är dock inte helt uppenbart, det kan exempelvis inte uteslutas att de betydligt lägre dödstaten i COVID-19 delvis kan tillskrivas de drakoniska motåtgärderna. Något som talar emot detta är emellertid att Sverige, som kanske vidtagit de minst drastiska åtgärderna bland utvecklade länder, inte verkar ha kommit påtagligt sämre ut i termer av dödsfall än andra länder.

Det är naturligtvis svårt att jämföra episoder som inträffat med över 100 års mellanrum, världen har förändrats dramatiskt på avgörande sätt under den tiden. På 1950- och -60-talen var exempelvis flödena av människor, varor och tjänster över gränserna en rännil jämfört med idag vilket rimligen innebar mindre risk för omfattande global smittspridning. Dessutom var informationsspridningen över gränserna inte alls lika effektiv vilket minskade risken för globala panikvågor. Å andra sidan är sannolikt de medicinska möjligheterna att motverka smittspridningen och minska dödligheten större idag.

En annan intressant aspekt är varför kraften i motåtgärderna varierat så mycket i samband med de olika pandemierna. Varför förhöll man sig mer avslappnad under tidigare episoder, som åtminstone *ex post* visade sig vara betydligt allvarligare än den nuvarande? Kan det vara så att den relativt välmående allmänheten i nutida höginkomstländer är beredd att acceptera större ekonomiska uppoffringar för att begränsa dödsfallen i epidemier? Eller har allmänhet och politiker inte förstått/gravt underskattat de enorma ekonomiska och långsiktiga mänskliga kostnaderna förknippade med nedstängningarna? Se där några frågeställningar för forskarsamhället att sätta tändarna i ...!

► HUVUDSCENARIO: KRASCHLANDNING FÖLJT AV REJÄL REKYL

Med tanke på den enorma osäkerheten väljer vi i denna rapport att skissa på tre scenarier för den globala ekonomiska utvecklingen under 2020-2021. Att vi begränsar oss till tre innebär självklart inte att fler banor inte är tänkbara, i själva verket finns det ett oändligt antal möjliga permutationer.

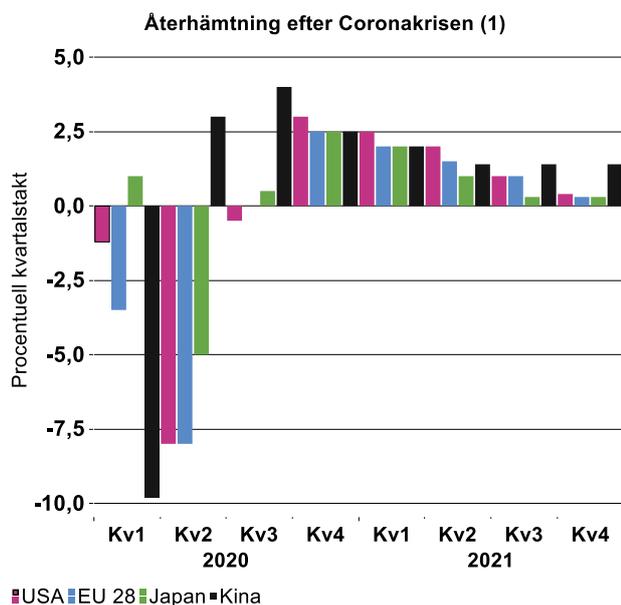
---

² Dagens Arena, 20/3-2020.

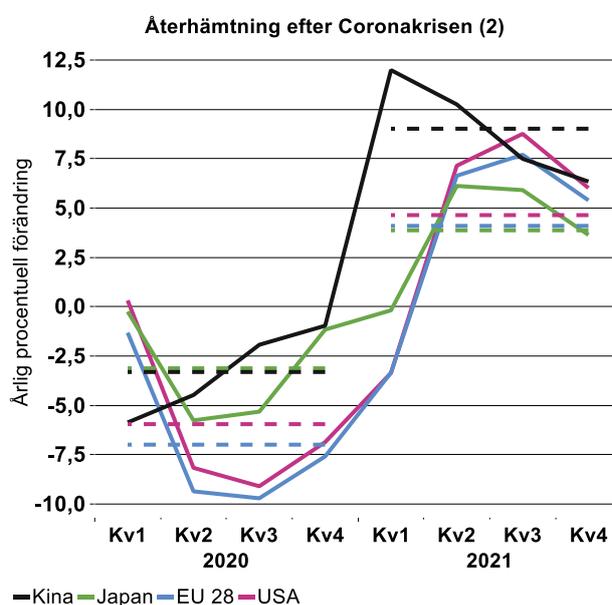
³ MSB, 2010.

⁴ Folkhälsomyndigheten och Vårdfokus.

Teknikföretagens huvudscenario påminner en hel del om det som exempelvis Internationella Valutafonden publicerade i början av april (se bilderna nedan).

Källa: Teknikföretagen, Världsbanken

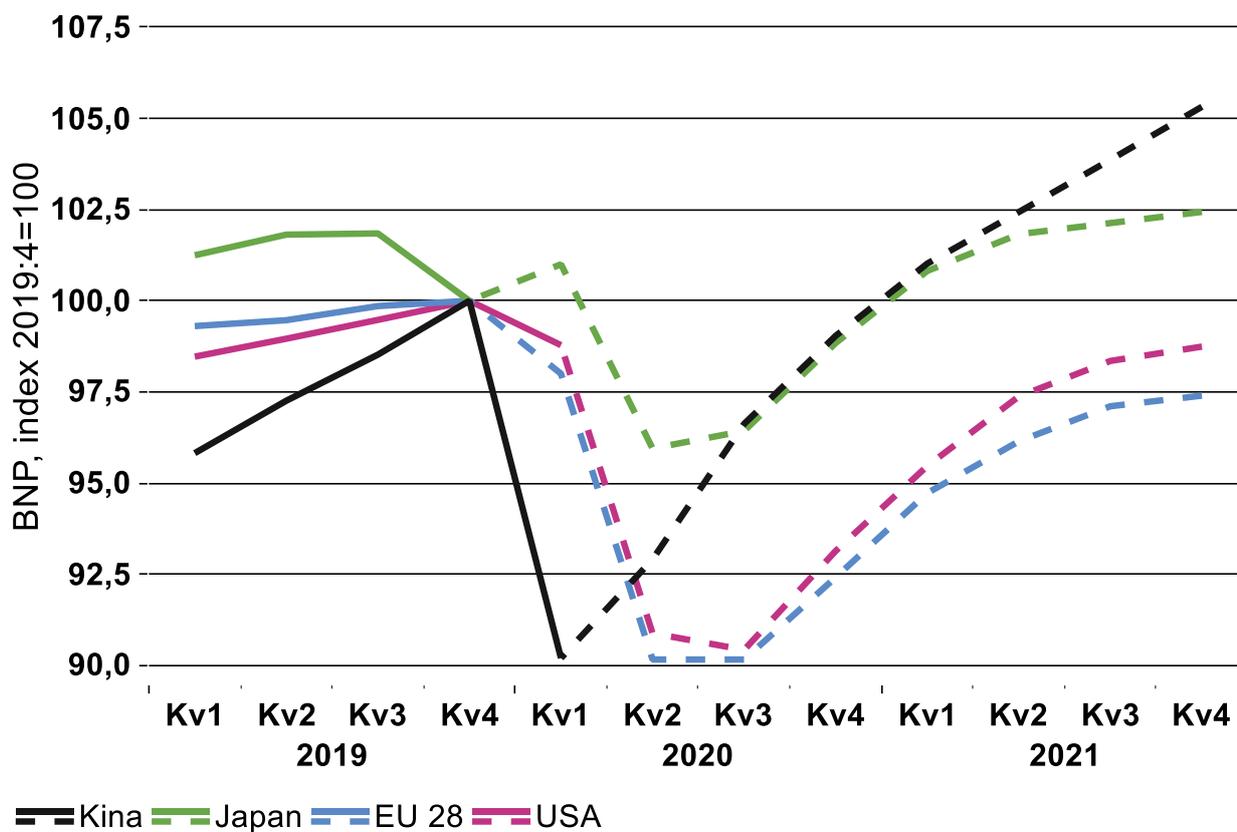
Källa: Teknikföretagen, Världsbanken

Här får Kina agera *role model* för andra större ekonomier i det korta perspektivet. Kinas ekonomi föll som en sten under första kvartalet 2020 (-10 %/-6,8 %, kvartals- respektive årstakt) när myndigheterna bokstavligen talat svetsade in människor i sina hem i de mest drabbade regionerna. Vi räknar med ett liknande förlopp för såväl EU28 som USA under kvartal två, ett fall i BNP jämfört med föregående kvartal med åtta procent (se bilden ovan till vänster). Då vet vi att Coronakrisen slog hårt mot övriga världen redan under kvartal 1: BNP föll med 1,2 respektive 3,8 procent i USA/Eurozonen.

Japan borde ha förutsättningar att drabbas något mindre katastrofalt – vi räknar med minus fem procent under andra kvartalet jämfört med föregående kvartal vars data ännu inte publicerats - eftersom virusutbredningen och därmed nedstängningen av den ekonomin varit mindre dramatisk. Dessa fyra regioner svarar för cirka 2/3 av världsekonomin. Att döma av högfrekvent statistik stabiliserades Kinas ekonomi under mars månad – industriproduktionen ökade med 32 procent från februari, detaljhandeln stabiliserades och fallet i exporten bromsades - vilket talar för en möjlig BNP-rekyl redan under andra kvartalet. Å andra sidan kommer raset i Kinas exportmarknader att dämpa kraften i återhämtningen, exempelvis är EU, Japan och USA destination för över 40 procent av Kinas export. Tecken på detta finns redan, exempelvis i form av ett nytt fall i inköpschefsindex i april efter den kraftiga ökningen i mars.

Efter katastrofen under andra kvartalet räknar vi med att även världen utanför Kina börjar att återhämta sig, först trevande för att sedan ta rejäl fart mot slutet av 2020-början av 2021. Det betyder att BNP gradvis närmar sig nivån för sista kvartalet 2019, det vill säga pre-Corona. Japan och Kina kommer i detta scenario att överträffa utgångsnivån mot slutet av 2021 medan EU28 och USA fortfarande kommer att ligga under (se bilden nedan). Förloppet skulle innebära ett betydligt djupare initialt fall för samtliga dessa ekonomier jämfört med finanskrisen 2008-2009 men också en mycket kraftfullare rekyl. Jämfört med finanskrisens efterdyningar skulle återhämtningen två år efter krisen bli ungefär jämförbar för USA, betydligt starkare för EU28 och Japan men betydligt svagare för Kina.

Efter Corona: Långsamt tillbaka till ruta 1

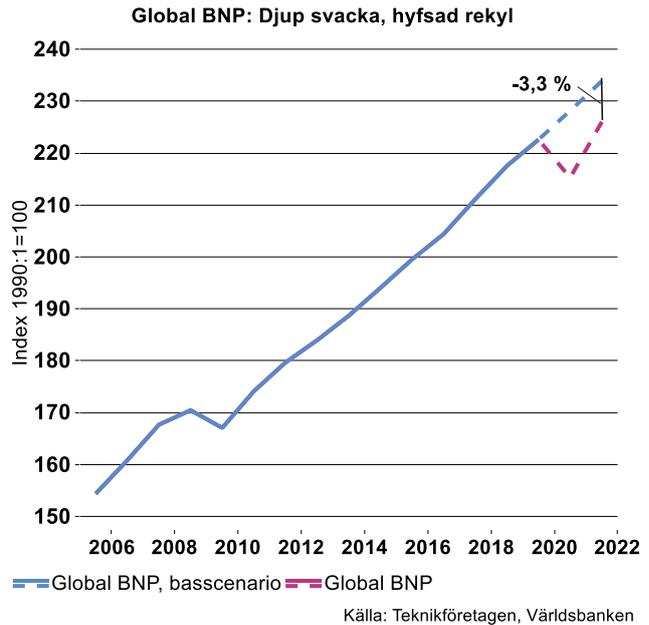
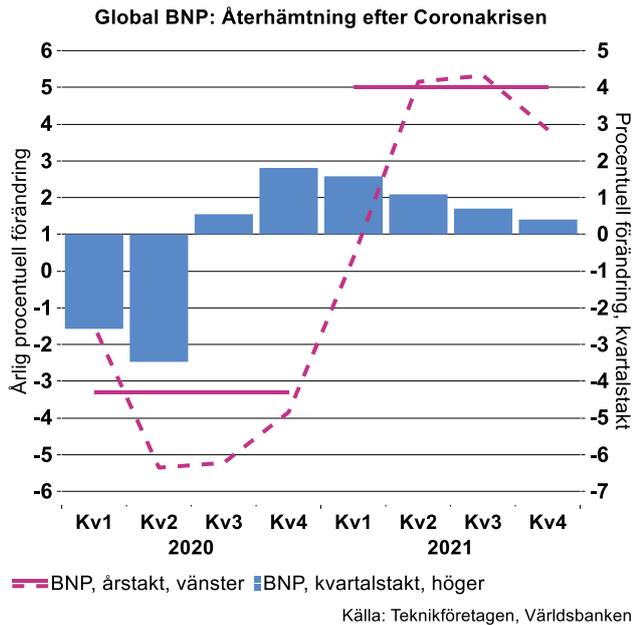

Källa: Teknikföretagen, Världsbanken

Övriga världen ($\approx 1/3$ av global BNP) borde ha förutsättningar att klara sig något bättre vilket sammantaget skulle innebära att världs-BNP utvecklas enligt bilderna nedan. I huvudscenariot faller global BNP med 3,3 procent 2020 för att växa med fem procent 2021.⁵ Jämfört med finanskrisen blir det initiala fallet i global BNP liksom rekylen kraftigare. Två år efter krisen innebär scenariot att BNP ligger 1,5 procent över pre-krisnivån, en något svagare återhämtning jämfört med efter finanskrisen (se bilder nedan). Huvudskälet är naturligtvis att det kinesiska loket sedan dess växlat in på ett betydligt långsammare spår.

Det samlade produktionsbortfallet relaterat till krisen är emellertid ännu större än vad som framgår av bilden nedan till höger. Teknikföretagens bedömning är att potentiell global BNP-tillväxt är cirka 2,5 procent per år vilket för övrigt är mycket nära vår prognos från hösten 2019. Utgår man ifrån att BNP, i avsaknad av Coronachocken, hade utvecklats i linje med potentiell tillväxt – ”basscenariot” - skulle global BNP 2021 varit drygt fem procent högre än 2019. Vårt huvudscenariot innebär i sin tur att BNP 2021 är 3,3 procent lägre än i basscenariot. Dessutom är det känt att kraftiga och långvariga uppgångar i arbetslösheten tenderar att bita sig fast. En ytterligare långsiktig skadeverkning av krisen är därför förmodligen att jämviktsarbetslösheten tendera att stiga.

⁵ Teknikföretagen utgår ifrån Världsbanken icke-PPP justerade BNP-data.

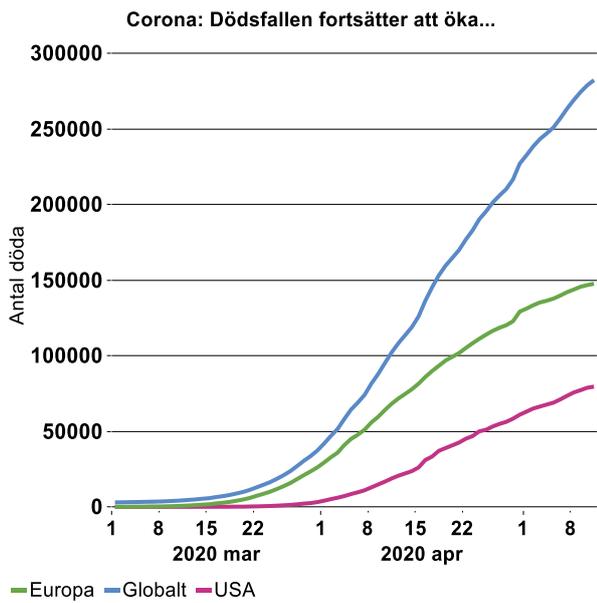
Vi räknar således med en rejäl rekyl under 2021 men detta är knappast inledningen till en längre period med stark tillväxt. Visserligen har världens centralbanker och regeringar pumpat världsekonomin full med högoktanigt bränsle i samband med den akuta krisen, men merparten av detta bränns av under återhämtningen det kommande året. Det finns istället en påtaglig risk att strukturella förändringar i krisens spår förstärker *Den Nya Normalen* och leder till ännu lägre potentiell tillväxt; mer om möjliga struktureffekter i senare avsnitt. Dessutom är de Richardianska effekterna ofta betydande vilket innebär att stora offentliga underskott och växande statsskuld, som lär bli resultatet i flertalet länder, tenderar att försvaga hushållens efterfrågan via stigande sparkvot.⁶

I ett senare avsnitt presenterar vi ett paket av förslag för att öppna upp ekonomin och ta Sverige ur krisen men redan här kan vi leverera den viktigaste policyrekommendationen: **”Undvik kriser”!**

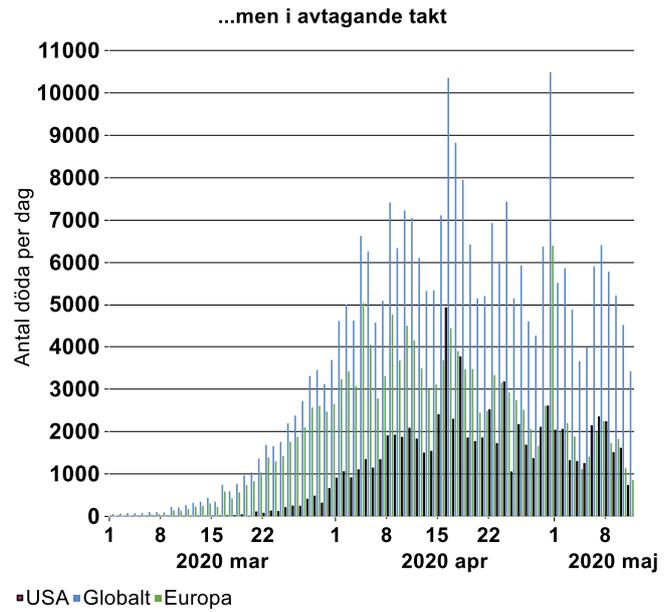
Nödvändiga förutsättningar för huvudscenariot

För att vårt relativt välartade huvudscenario ska realiseras krävs att den senaste tidens små ljusglimtar inte visar sig bara vara irrbloss i mörkret. Här talar vi såväl om den virusrelaterade utvecklingen som vissa ekonomiska och politiska signaler. Visserligen fortsätter antalet COVID-19-relaterade dödsfall att stiga men i avtagande takt (se bilder nedan). Den dagliga dödsfallsfrekvensen, som tog ny fart när smittan slog stenhårt mot USA och i synnerhet mot New York, har avtagit betydligt sedan mitten av april även om de dagliga variationerna är påtagliga.

⁶ Se exempelvis Häggström & Kinnwall, Ekonomisk Debatt 2001.

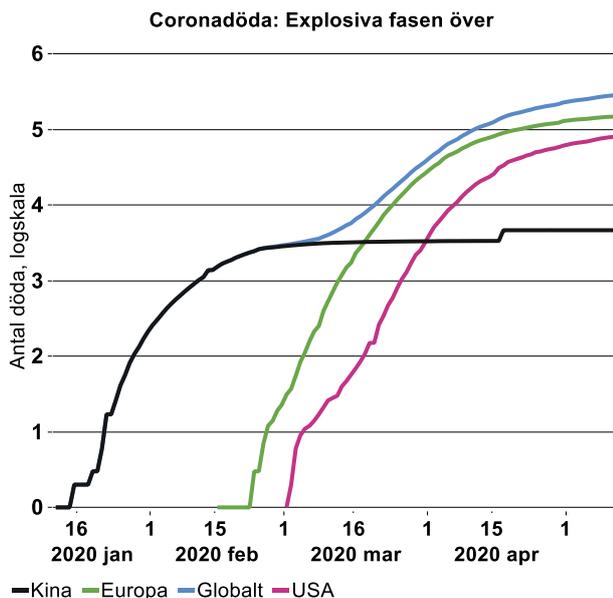

Källa: European Centre for Disease Prevention

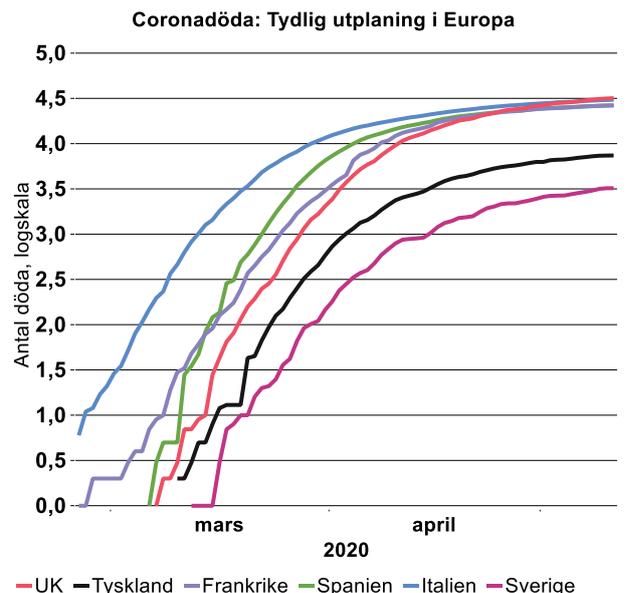

Källa: European Centre for Disease Prevention

Vi ser nu tydliga tecken på att kurvan börjar plattas till i de flesta länder, förloppet påminner allt mer om det kinesiska med ett par månaders förskjutning (se bilder nedan).

Källa: European Centre for Disease Prevention

Källa: European Centre for Disease Prevention

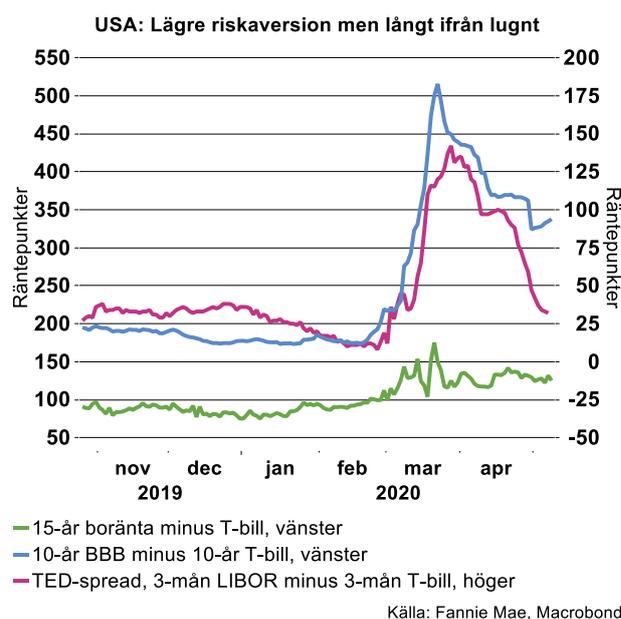
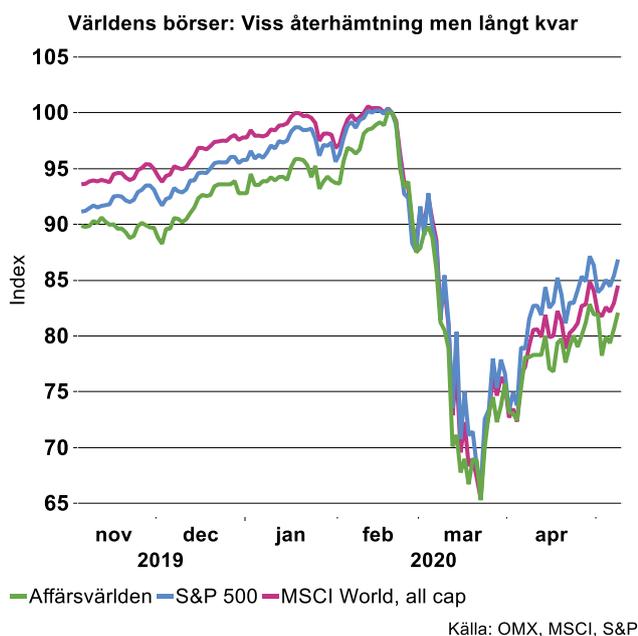
På de politiska och ekonomiska fronterna har flera länder på sistone flaggat för ett försiktigt och gradvis öppnande samtidigt som de tidigare nedstängda fordonstillverkarna smugit igång produktionen.

Nyckeln till dessa processer är att smittspridningen och dödsfallen fortsätter att minska vilket talar för fortsatta lättnader av karantänen. Då kan de avhuggna leverantörskedjorna i EU repareras vilket bådär för att industrin åter kan köra med full kapacitet. Då kan även övriga delar av ekonomierna börja starta upp igen, inte minst de mer eller mindre lamslagna besöks- och transportnäringarna.

Samtidigt finns det ingen anledning att vara alltför optimistisk på den fronten, gigantiska arrangemang som OS och fotbolls-EM har redan flyttats fram till 2021, anrika tennisturneringen Wimbledon har ställts in för första gången sedan Andra världskriget och huvudscenariot bygger på att flertalet liknande idrottsevenemang går samma öde till mötes. Detsamma gäller andra event som konserter, festivaler med mera, för att inte tala om semesterresandet över gränserna i sommar.

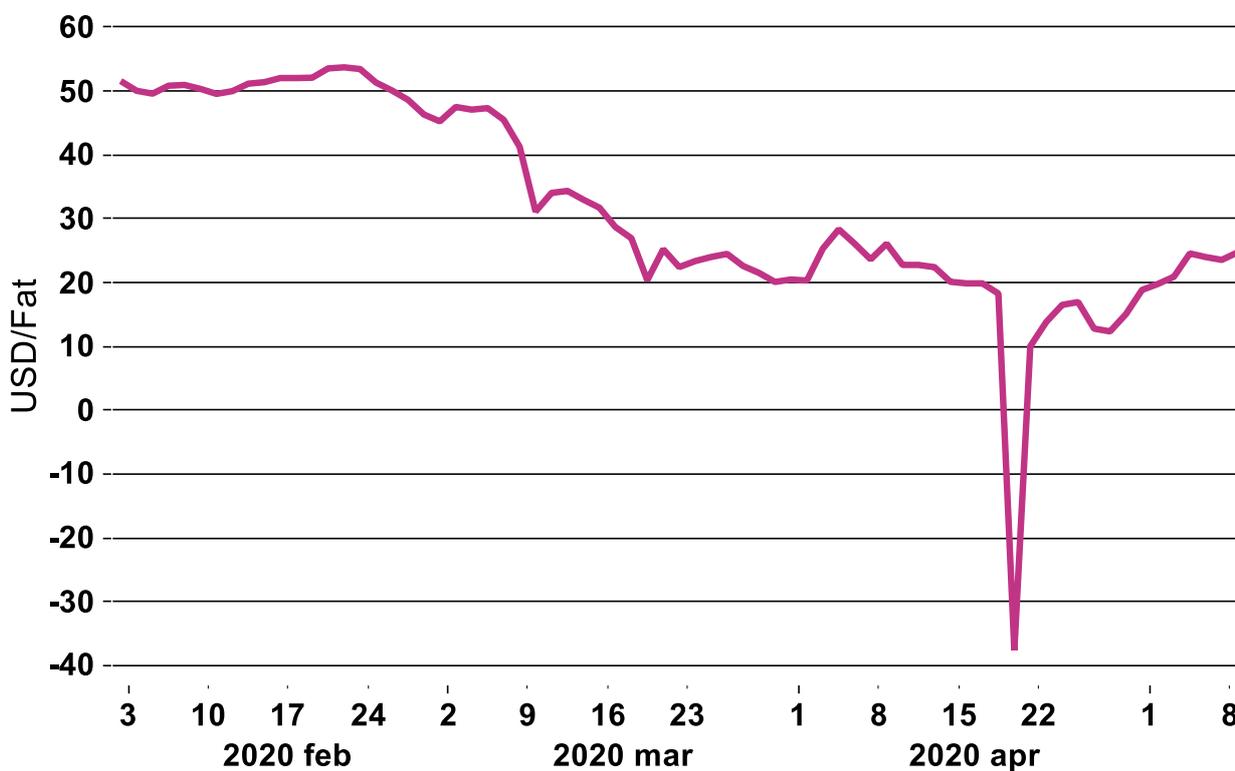
Det finns en risk för finanskris

En ytterligare nödvändig förutsättning för huvudscenariot är att de finansiella marknaderna inte tar kraftigt stryk i krisens spår. Teknikföretagen har tidigare påpekat att det största hotet mot moderna ekonomier är finansiella kriser, vilka tenderar att få varaktiga negativa effekter. Coronakrisen är inte finansiell till sitt ursprung men riskerar likväl att drabba det finansiella systemet. Vi såg tydliga tecken på finansiell stress under krisens inledningsskede, då börserna rasade, kreditspreadarna vidgades kraftigt och kreditgivningen hotades (se bilder nedan). Efter att världens centralbanker gått in med exceptionella åtgärder lugnade det åter ned sig men faran är ännu inte över. Spreadarna är fortfarande kraftigt uppdrivna och börserna har bara hämtat tillbaka knappt hälften av tappet trots enorma politiska stimulanser. Det finns fortfarande betydande risker för att skenande konkurser skapar omfattande kreditförluster i systemet vilket riskerar att strypa kreditgivningen och återhämtningen.

Reaktionerna på oljepriskollapsen under april är ett tydligt exempel på att det finansiella systemet fortfarande är sårbart. Konjunkturkraschen och det nyligen avblåsta priskriget i oljemarknaden har skapat ett enormt överutbud av olja, vilket till och med fått priset på USA-oljan att tidvis falla under nollstrecket. Redan ansträngda producenter på USA:s skiffergasfält behöver ett pris på 40-55 USD för att gå runt medan oljepriset rasat långt under dessa nivåer de senaste månaderna (se bilden nedan).

Press på oljepriset

— WTI-olja

Källa: Macrobond

Marknadsreaktionerna lät inte vänta på sig, börserna föll dramatiskt och fallet i kreditprearierna upphörde.

Oljeproducenterna som har finansierat sina enorma investeringar på marknader för företagsobligationer, riskerar att få stora finansiella problem och i värsta fall gå i konkurs om inte oljepriserna vänder kraftigt uppåt igen. Skulle så ske riskerar den marknaden återigen att frysa till is vilket skulle få dramatiska negativa effekter på hela USA:s kreditgivning; Coronakrisen riskerar i så fall att utvecklas till en finansiell kris vilket skulle skjuta vårt huvudscenario i sank. USA:s myndigheter är naturligtvis medvetna om dessa risker. I april meddelade Energidepartementen att man går in med riktade åtgärder som går ut på att betala producenterna för att lämna oljan i marken, för att stötta den krisdrabbade oljeindustrin.

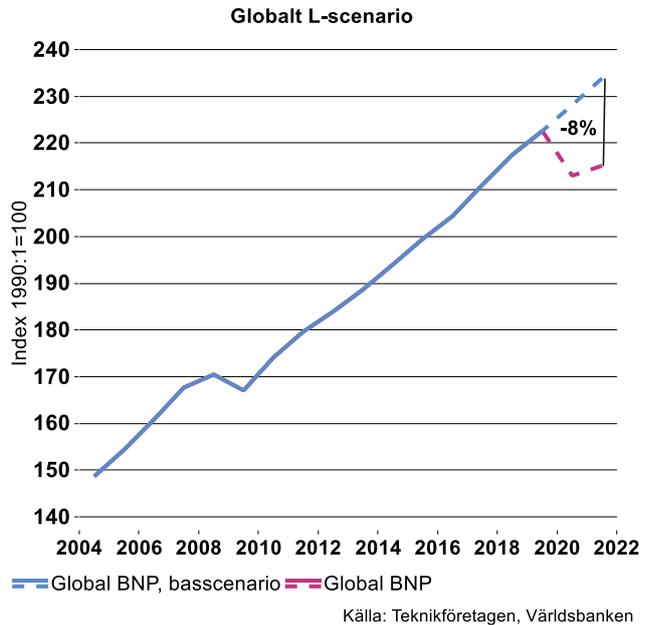
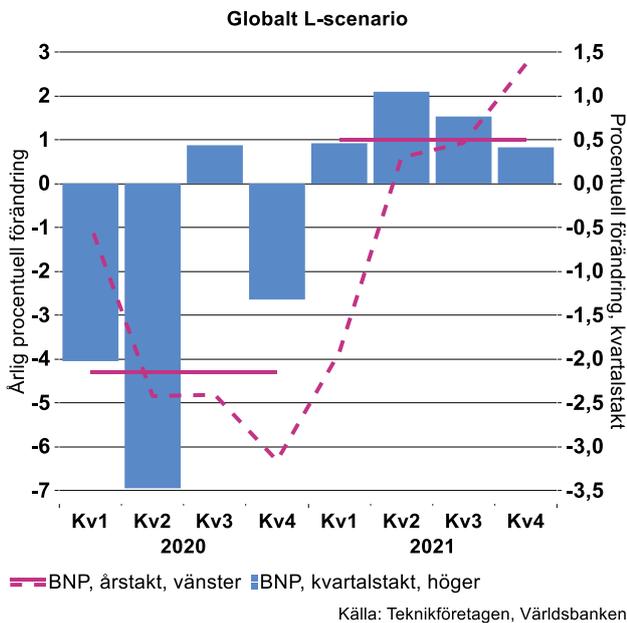
► L-SCENARIOT

I ett alternativt scenario blir utvecklingen betydligt sämre efter en tillfällig studs uppåt under sommaren och möjligen under hösten. En ingrediens i detta scenario är med stor sannolikhet en andra våg av coronasmitta, ett alls inte ovanligt förlopp i samband med tidigare pandemier. Orsaken kan exempelvis vara att länder öppnar upp för tidigt och för snabbt, innan befolkningarnas immunitet hunnit bli tillräckligt stor. Följden skulle då mycket väl kunna bli att de strikta karantänreglerna återinförs med känt resultat.

En annan obehaglig konsekvens av en utdragen konjunktursvacka skulle kunna bli en kraftig ökning av konkurser, inte bara inom besöksnäringarna, transportsektorn, etcetera, utan även inom andra delar av näringslivet som industrin. I så fall ökar också riskerna för att det finansiella systemet tar rejält stryk, med negativa följdverkningar för kreditgivning och konjunkturutveckling. Ju längre nedstängningen fortgår desto större är risken att många företag inte orkar hålla emot, hamnar på obestånd vilket ökar risken för betydande kreditförluster.

Bilderna nedan visar ett möjligt utfall för global BNP i detta scenario, en något lägre tillväxt i år jämfört med huvudscenariot medan den stora effekten kommer på 2021 då BNP bara växer med en procent. Det skulle

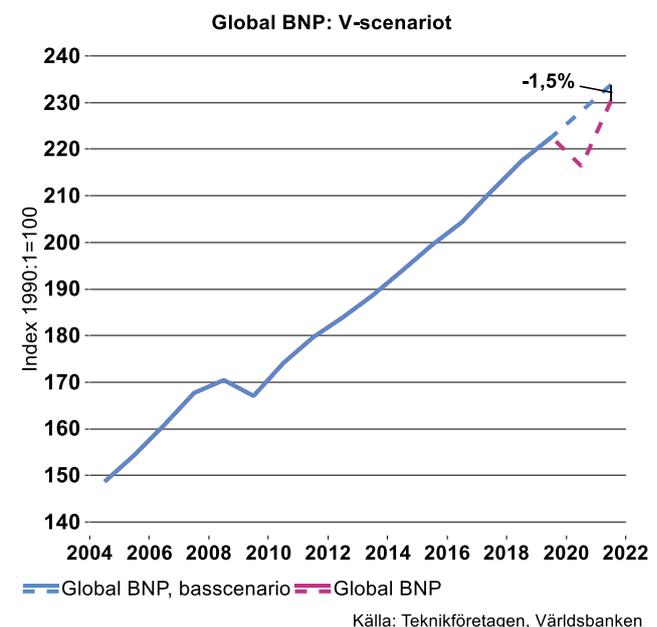
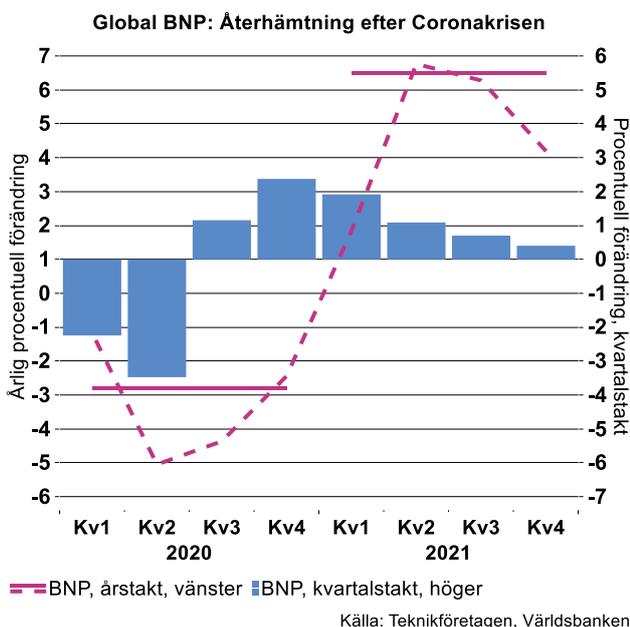
innebära att global BNP 2021 blir 3,5 procent lägre än 2019 och åtta procent lägre än basscenariot (se bilden nedan till höger).

► V-SCENARIOT

Även om de negativa riskerna mot vårt huvudscenario möjligen överväger så är inte sannolikheten noll för att det kan gå bättre. Skulle det visa sig att den senaste tidens trevande försök att öppna upp ett antal länder lyckas, i så motto att de inte följs av en ny våg av smittspridning, kan man tänka sig att politikerna ”får blodad tand”. I så fall kan hävandet av de kvävande restriktionerna skyndas på vilket inte bara hjälper lamslagna tjänstesektorer, det skulle även innebära att industrins leveranskedjor kan återställas snabbare. En annan möjlighet är att de negativa ekonomiska konsekvenserna blir outhärdliga och/eller att allmänheten inte längre accepterar ett liv i isolering, vilket skulle tvinga fram en snabbare avveckling av karantänspolitiken. Andra händelser som kan befrämja ett mer positivt scenario vore framtagande av tillförlitliga immunitetstest och vaccin, inte minst i händelse av en andra våg av smittspridning.

Oavsett orsak skulle en snabbare avveckling av krisåtgärderna också innebära en snabbare och mer uthållig ekonomisk återhämtning.

Ett möjligt utfall i detta scenario illustreras i bilderna ovan, global BNP faller med 2,8 procent 2020 för att studsa upp med 6,5 procent 2021. Det skulle innebära att BNP nästa år är 3,3 procent över 2019-års nivå men fortfarande 1,5 procent under basscenariot.

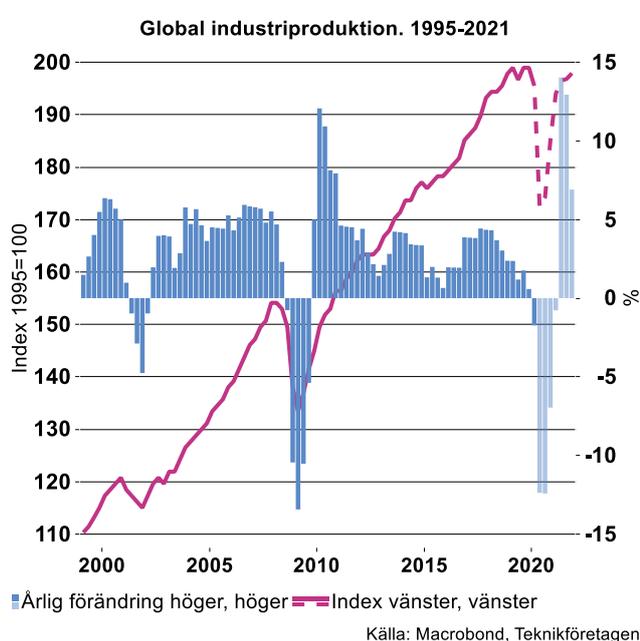
Industrin tillbaka med begränsad studs

Global industriproduktion bedöms ha minskat med fem procent i årstakt under första kvartalet i år. Att nedgången inte varit större beror på att januari och februari var relativt starka månader för industrin i EU och i USA samtidigt som industriproduktionen i Kina i mars ökade till ungefär samma produktionsnivå som under sista kvartalet i fjol. Under andra kvartalet bedöms global industriproduktion ha minskat med 12 procent i årstakt då stora delar av industriverksamheter i framför allt EU och USA låg nere under inledningen av detta kvartal. Samtidigt har produktionsnivån i Kina hållits uppe under inledningen av andra kvartalet. Under andra kvartalet i år bedöms däremot global teknikproduktion ha minskat ”a’ la finanskris 2009” eller drygt 20 procent i årstakt.

På väg mot sitt slut, men...

Den konjunkturavmattning som började redan under 2018 och fortsatte in på fjolåret började gå mot sitt slut under sista kvartalet i fjol och i början av 2020. Teknikföretagen bedömde ändå i höstas att global teknikproduktion skulle minska med en procent i år exklusive Kina, men öka med 1,5 procent inklusive Kina. För Sverige räknade vi med att industriproduktionen skulle minska med 1,5 procent och för teknikindustri med två procent i år. Det första halvåret förväntades bli svagt, men med en gradvis förbättring under andra halvåret. Paradoxalt nog gäller fortfarande närmast föregående påstående i det huvudscenario vi skissar i denna rapport, om än med lite annorlunda siffermässiga förtecken.

Industrin i Sverige, inte minst teknikindustri, har ett högt beroende av investeringsvaror och fordon. Dessa två delbranscher har redan blivit påverkade i hög grad av den kollaps vi hittills sett i världsekonomin. Relativt låg förädlingsgrad i dessa två branscher påverkar naturligtvis underleverantörer negativt i vitt skilda branscher som metallvaror, gummi och plast, stål och metaller men också tjänster av olika slag.

I frånvaro av exceptionella störningar i komponentflöden och /eller av färdiga varor finns det samtidigt branscher i teknikindustri både i Sverige och globalt som förväntas möta en ganska bra efterfrågan i år som medicinteknik-samt delar av elteknisk- och delar av tele- och elektronikindustri. Andra branscher i tillverkningsindustrin som livsmedel, läkemedel eller högförädlade skogsprodukter bedöms inte heller påverkas negativt i samma höga utsträckning som investeringsvaror och fordon.

Oproportionellt

I vårt grundscenari kommer tillväxten visserligen tillbaka successivt för global tillverkningsindustri, men sett till hela perioden 2020-2021 förväntas produktionen minska. Sammantaget räknar vi med att global industriproduktion minskar med 11 procent i år, för att öka med åtta procent nästa år i genomsnitt. Vid omfattande ekonomiska chocker tenderar efterfrågan på varaktiga konsumtionsvaror minska oproportionellt mycket, vilket också är fallet för företagens efterfrågan på investeringsvaror. Motsvarande negativa tal för global teknikproduktion blir således något större eller, minus 13 procent i år och plus 10 procent nästa år.

De negativa siffror vi hade för tillväxten för Sveriges industriproduktion 2020 i vår bedömning från i höstas har naturligtvis blivit än mer negativa. Sammantaget förväntas industriproduktionen i Sverige minska med 10 procent i år. För teknikindustri i Sverige minskar produktionen än mer eller med 15 procent.

I ett alternativscenari, vårt L-scenari, minskar produktionen för Sveriges teknikindustri med 22 procent i år och är därmed inte långt ifrån nedgången på 27 procent år 2009. I ett sådant scenari bedöms Sveriges industriproduktion sammantaget minska med 16 procent i år.

Industrin internationellt

Industrin i Kina utgör i dagsläget 28 procent av global industri. Därefter följer EU 20 procent, USA 17, Japan 7,5, Sydkorea 3,5 och Indien tre procent. Övriga länder har en andel på någon tiondels procentenhet och uppåt. Inga av dessa har en andel över 1,5 procent. Således utgör länder/länderområden ovan knappt 80 procent av global industri och utfallet i dessa bestämmer i hög grad den sammantagna utvecklingen.

USA

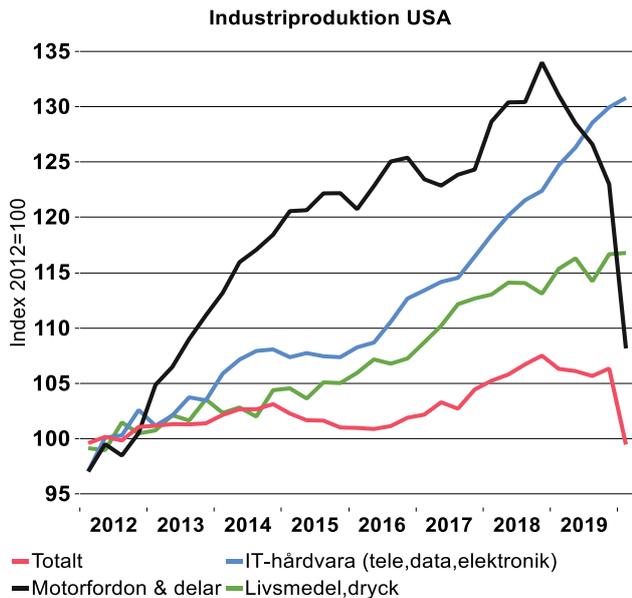
Industriproduktionen i USA minskade svagt i årstakt under januari och februari i år. Data för mars visade däremot den största månatliga minskningen sedan andra världskriget. Detta var också fallet för teknikindustri sammantaget i mars och då har vi ändå sedan åtskilliga decennier tillbaka bevittnat prischocker på råvaror, naturkatastrofer, virusinfektioner, finanskriser, storstrejker och terrorhandlingar.

Föga förvånande var nedgången i mars som störst för fordonsindustrin och dess leverantörer exempelvis i metallvaru-, gummi- och plastindustrin. Även amerikansk maskinindustri hade en mycket svag månad med den största månatliga produktionsnedgången sedan dataserien startade, som följd av nedstängning och komponentbrist. Därutöver är ju självklart få kunder intresserade av att köpa ny kapitalutrustning i dagsläget. USA:s maskininvesteringar började minska redan förra året och under första kvartalet fortsatte de att minska (byggnader, och utrustning exklusive IT-hårdvara). Efterfrågan på investeringsvaror förväntas fortsätta minska under resten av 2020 för att långsamt komma igång under nästa år.

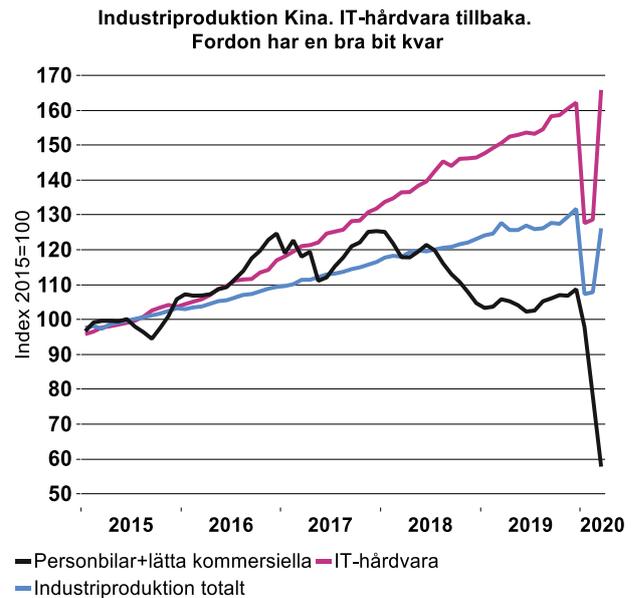
Inte bara mörker

Det är samtidigt inte enbart ett totalt produktionsmörker för amerikansk industriproduktion. Som vi i andra sammanhang påpekat finns vanligtvis delbranscher eller enskilt stora företag inom industrin som går ganska bra i den mån de inte påverkats av komponentstörningar. Exempelvis visade energirelaterad industriproduktion som elteknik och livsmedelsindustri något av business as usual med ökad produktion i mars både i jämförelse med februari i år och i jämförelse med mars i fjol. Även för läkemedelsindustrin ökade produktionen i mars jämfört med februari, även om den låg något lägre än mars i fjol. Också IT-hårdvara hade ett förhållandevis starkt kvartal. Vi räknar naturligtvis med att industriproduktionen minskar än mer under innevarande kvartal jämfört med första kvartalet, även om fordonsindustri försöker starta upp igen.

Industriproduktionen bedöms därmed minska med sju procent i USA i år. För teknikindustri blir naturligtvis tillbakagången än större som följd av kollapsen i fordonsindustrin och där efterfrågan på investeringsvaror avtar ytterligare framöver efter en redan svag inledning. Produktionen i teknikindustrin förväntas minska med 11 procent i år, men ökar med sju procent nästa år i vårt grundscenari. Sammantagen industriproduktion förväntas öka med fem procent år 2021.

Källa: Federal Reserve

Källa: Nat Stat, Världsbanken

Kina redan i nivå. För bra för att vara sant eller?

I Kina minskade industriproduktionen i januari och februari i år med 13,5 procent i årstakt. Stora delar av industrin öppnade upp i mars och industriproduktionen ökade med över 17 procent jämfört de två inledande månaderna av 2020. Därmed var produktionsnivån i mars nära nog i nivå med produktionsnivån under sista kvartalet i fjol och dessutom på samma nivå som under andra kvartalet i fjol.

Efterfrågan på IT-hårdvara har både tillfälligtvis (ny plattskärm hemma) och strukturellt (bland annat satsningar på uppgraderad trådlös telefonteknik i Japan, Kina och Korea) blivit något högre på senare tid vilket inverkat positivt på länder specialiserade på dessa produkter som Taiwan, Kina och Korea.

Vi noterar också att produktionen i Kinas fordonsindustri börjat komma tillbaka. Räknat i volym var dock produktionen i mars hälften av det vi såg per månad i genomsnitt under 2019. Här är det således en bit kvar innan ordningen möjligtvis kan återställas.

Får lita på hemmamarknaden

En hel del av efterfrågan på Kinas exportprodukter blir nu i vart fall inledningsvis klart lägre än normalt. Samtidigt är exporten inte helt avgörande för Kinas ekonomi eller dess industri då hemmamarknaden av förklarliga skäl är allt annat än liten. När efterfrågan på Kinas exportvaror, i vart fall tillfälligtvis, blir klart lägre än normalt står hoppet till att efterfrågan på hemmamarknaden kan börja tillta ytterligare.

Givet att Kinas ekonomi och industri återigen inte klappar ihop under resten av 2020 förväntas industriproduktionen öka något eller med två procent i år och för teknikindustri med en procent. Är vi optimistiska? Nja, det kan gå vägen särskilt i beaktande av inhemsk stimulanspolitik och att Kina kokar ihop sina nationalräkenskaper och ekonomiska data med en politisk touch.

Handel slår på Tyskland

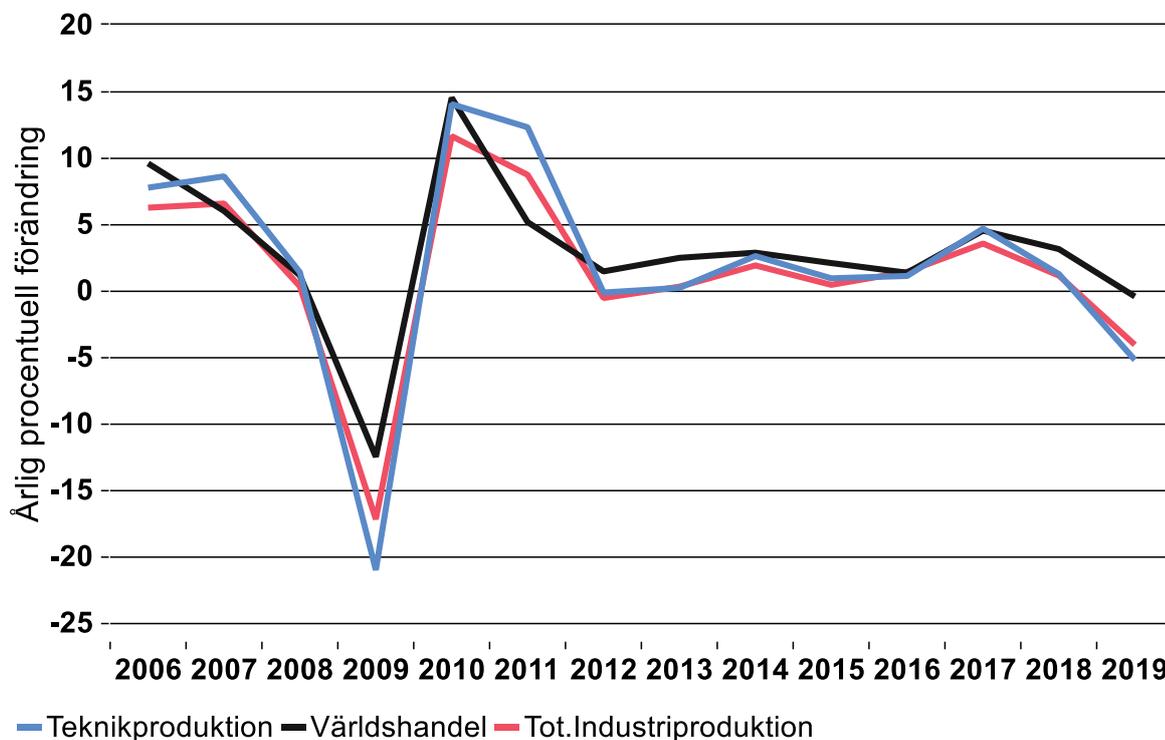
Maskinindustrin är den enskilt största industribranschen i Tyskland följt av motorfordon. De utgör en tredjedel av Tysklands tillverkningsindustri vilket gör det extra besvärligt då det är dessa två delbranscher som påverkas mest negativt. Beroendet av maskin- och fordonsindustri i Tyskland kan i stort sett bara matchas av Sverige.

Tyskland (och Sverige) har ett av världens högsta handelsberoende. Utrikeshandeln uppgår till cirka 45 procent av BNP (genomsnittet av export+import) vilket är betydligt högre än i Japan, USA eller Kina. När global ekonomi vacklar, vacklar också Tysklands ekonomi och dess tillverkningsindustri.

Särskilt hårt påverkat är för närvarande personbilsindustrin. Produktionen har minskat relativt omfattande eller med 19,6 procent första kvartalet jämfört med första kvartalet i fjol. Visserligen vill nu denna industrigren försöka komma i gång de närmaste månaderna. Men att hoppa upp till en nivå som i

högkonjunktur ligger på 470 000 enheter i månaden säsong- och kalenderjusterat eller 385 000 under ”mellanläge” finns inte på kartan i närtid. I mars låg produktionsnivån på 214 000 enheter och under kollapsen i april 10 900. Kommer branschen upp till 300 000 enheter per månad under andra halvåret i år och runt 350 000 per månad under nästa år får de vara glada.

Tysklands handelsberoende slår hårt. Industriproduktion Tyskland och global världshandel

Källa: Statistisches Bundesamt, CPB

Tysklands maskinproduktion följer tillväxten i globala investeringar, särskilt för OECD-länderna. Globala fasta investeringar minskar kraftigt i år och därmed också Tysklands maskinproduktion. Tysklands industriproduktion, sammantaget och för teknikindustri, följer därutöver världshandelns utveckling. När nu världshandeln nära nog kollapsar i år påverkas naturligtvis exportindustrin och Tysklands ekonomi i övrigt påtagligt. Industriproduktionen bedöms minska med nio procent i år och teknikindustri med 12 procent. Givet en global återhämtning bedöms industri- och teknikproduktionen öka med fem procent vardera nästa år.

➤ INVESTERINGSVAROR

Mot bakgrund av de antaganden vi gör för global BNP-tillväxt förväntas globala investeringar minska kraftigt i år. Kapacitetsutnyttjandet minskar, inte bara i industrin. Därutöver pressas vinster, cash-flow dräneras, konkurser tilltar och soliditeten krymper⁷. Vi bedömer att globala fasta investeringar minskar med nio procent i volym i år eller mer än fallet i global BNP-tillväxt. Under det första kvartalet i år är tillbakagången i globala investeringar begränsad, medan omfattande negativa effekter är att räkna med för resten av 2020.

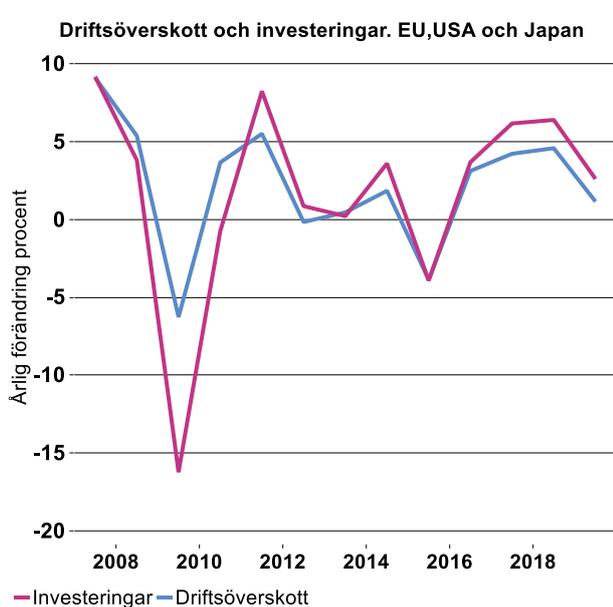
⁷ Vårt antagande för investeringar baseras på marginalvillkor från ett traditionellt produktions samband, d.v.s. (förväntad) avkastning av marginell ökning i kapitalstock i förhållande till kapitalkostnad. Kapitalkostnader må vara låga, men förväntade vinster än lägre. Investeringar och avkastning är f.n. påverkade av bl.a. negativ produktivitet, konkurser och kapacitetsutnyttjande.

Minskade investeringar i den storleksordning vi räknar med i år har aldrig tidigare noterats (minus 3,6 procent år 2009) sedan hyggligt jämförbara globala nationalräkenskaper finns tillgängliga från åren närmast efter det att järnridån föll 1989/1990.

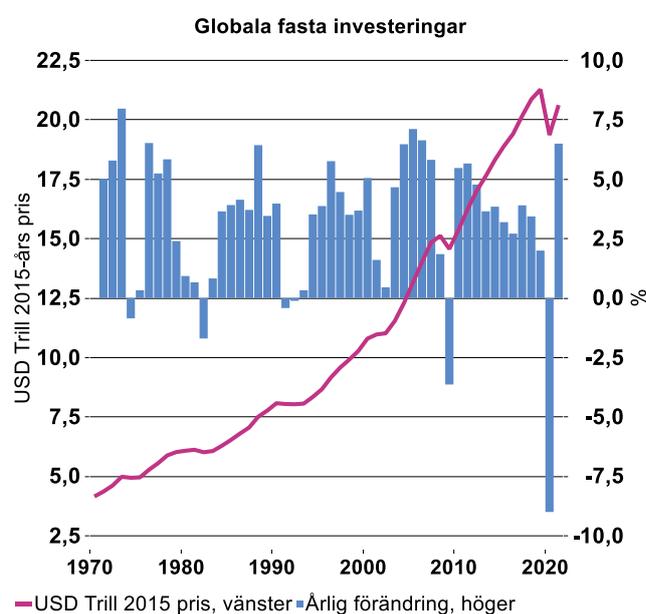
Inte lika snabb – förödande risk

Efter omfattande ekonomiska chocker tar det vanligtvis längre tid för investeringar att nå tidigare nivå jämfört med BNP sammantaget. Detta antar vi gäller även denna gång. Globala fasta investeringar bedöms öka med sju procent nästa år enligt vårt basscenario. Sammantaget förväntas produktionen i global maskinindustri minska med 10 procent i år, men öka med fem procent nästa år.

Vårt sämsta scenario, L-scenario, kan bli näst intill förödande för tillverkare av investeringsvaror även om en gradvis återhämtning skulle infinna sig mot slutet av nästa år. I ett sådant scenario skulle globala investeringar minska med i genomsnitt 11 procent i år och med ytterligare fyra procent i genomsnitt nästa år. Oavsett scenario, även med ett tillfrisknande redan under tredje kvartalet i år där allt sedan är glömt och förlåtet eller Teknikföretagens V-scenario, blir de negativa effekterna initialt omfattande.

Källa: Nat Stat, Macrobond

Källa: FN, Teknikföretagen

► GLOBAL FORDONSPRODUKTION HOPPAR ÅTERIGEN UPP TILL 92 MILJONER...OM NÅGRA ÅR

Det må vara hänt att flera tillverkare av motorfordon nu vill försöka starta upp efter att ha haft produktionsavbrott i varierande grad under de fyra-fem första månaderna i år. Men efterfrågan lär inte hoppa upp till fjolårets knappa 92 miljoner i årstakt, än mindre till 2018 års rekordnivå på drygt 96,5 miljoner enheter.

Enligt vårt antagande kommer den största nedgången för fordonsindustrin under innevarande halvår. Skulle världsekonomin kvicka till gradvis under loppet av 2020 förväntas dock fordonsproduktion och fordonsförsäljning öka något under andra halvåret jämfört med första halvåret i år.

I vårt grundscenario minskar årets volymer till 75 miljoner enheter vilket ändå är mer än vad andra bedömare räknar med. Visserligen kan tillväxten i fordonsförsäljning och fordonsproduktion kanske börja öka i genomsnitt år 2021. Men detta följer alltså på årets exceptionella tillbakagång. Med lite tur kan försäljning och produktion nå 80 miljoner enheter nästa år, men är således långt ifrån både 2018 och 2019 års nivåer. Det som möjligtvis kan få vårt scenario att se lite bättre ut är omfattande offentligt finansierade subventionsprogram för fordon av olika slag. Subventionsprogram pågår ständigt någonstans, men i tider av elände brukar de bli mer än vanligt förekommande. De kan hjälpa tillfälligt, men oftast kommer surt efteråt.

Dessvärre har global fordonsindustri ytterligare några besvärliga år framför sig, inte minst de fyra stora blocken EU, USA, Japan och Kina innan tidigare nivåer nås. Därutöver förväntas inte heller något större momentum för övriga stora länder som Brasilien, Indien eller Korea.

För EU27+1 bedöms inte fjolårets produktionsnivå eller fordonsförsäljning nås förrän tidigast 2024-2025 vilket också är fallet för USA. Har vi tur kan det gå lite snabbare.

Global försäljning och produktion av elektrifierade fordon kan möjligtvis fortsätta växa i ganska hög takt från låga nivåer, men inte som tidigare prognosticerats och de utgör inte komplement till petroleumfordon annat än i undantagsfall. Relativpriset mellan elfordon/hybridvarianter och petroleumfordon är fortsatt alldeles för stort för att skapa en omfattande massmarknad av den förra. Samtidigt har fallet i BNP gjort oss fattigare och motiverar därmed inte en önskan om dyrare transportmedel.

Inte allt för ljusa år framöver för fordonsindustrin med lägre produktionsnivåer än tidigare och därmed omfattande överkapacitet i kombination med elektrifiering medför naturligtvis en rationaliseringsvåg och en omfattande strukturförändring.

Skåne rullar

Stora delar av fordonsindustrin är samtidigt under s.k. monopolistisk konkurrens (med inslag av samarbete som påminner om oligopol), så det kommer ändå att finnas enskilda varumärken som kan växa i ganska bra takt oavsett fordonsslag. Har vi tur kan det kanske bli fordon med svensk/latinskt- klingande namn.

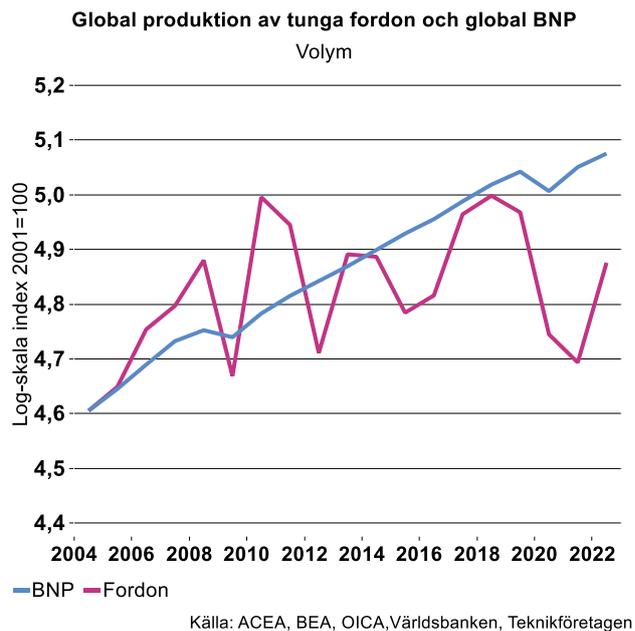
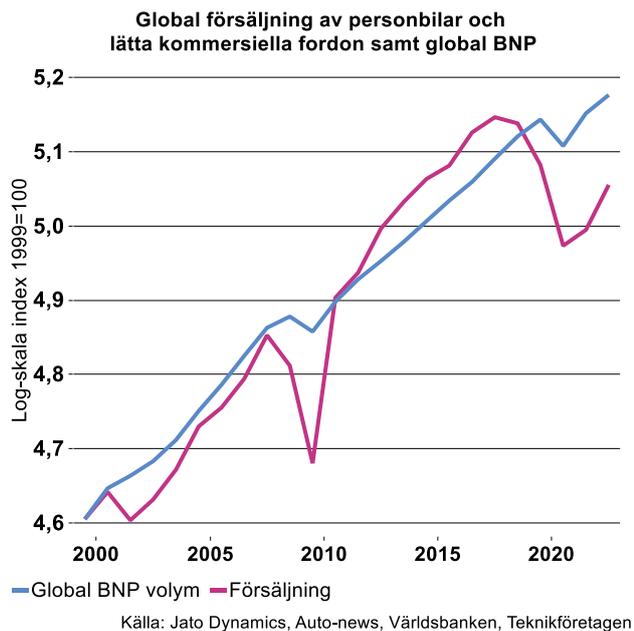
Traditionell avmattning – konstgjord andning

Att global fordonsindustri stod inför betydligt sämre tider även i år oavsett virusproblem har stått klart länge. Såväl USA som EU sammantaget passerade sin 8-10 års topp 2018-2019 för personbilar. En cyklisk avmattning gäller för övrigt också tunga lastbilar i Europa och i USA, även om den cykliska utvecklingen vanligtvis skiljer sig något dessa ekonomier emellan.

Därutöver har intresset att köpa fordon i Kina minskat ordentligt sedan några år. Myndigheterna har gjort stora insatser för att hålla personbilskonsumtionen uppe vilket varit dyrt och haft begränsade effekter. Minns subventionsprogrammen 2015-2017 på omkring 100 Mdr Yuan, eller diverse el-subventioner i fjol på omkring 30 Mdr Yuan. Subventionsprogram förlängs i år och regionala kvoterings blir ”mindre kvoterade”. Till detta kommer en kanonad av företagsbaserade subventioner från olika varumärken. Allt detta får en mindre påverkan då Kinas fordonsförsäljning hålls uppe med konstgjord andning och har gjort så sedan en ganska lång tid tillbaka.

Global fordonsindustri stod alltså redan innan nuvarande virusproblem inför en traditionell avmattning i efterfrågan på fordon. Få saker ändrar på detta, inte ens elektrifiering eller ny teknik som håller fordon inom körfälten eller på lagom avstånd från varandra.

På sikt och med lite tur kan fordonsindustrin återigen nå pre-virus nivåer. Över tid orkar dock vare sig tunga fordon eller fordon för personbefordran växa snabbare än global BNP.

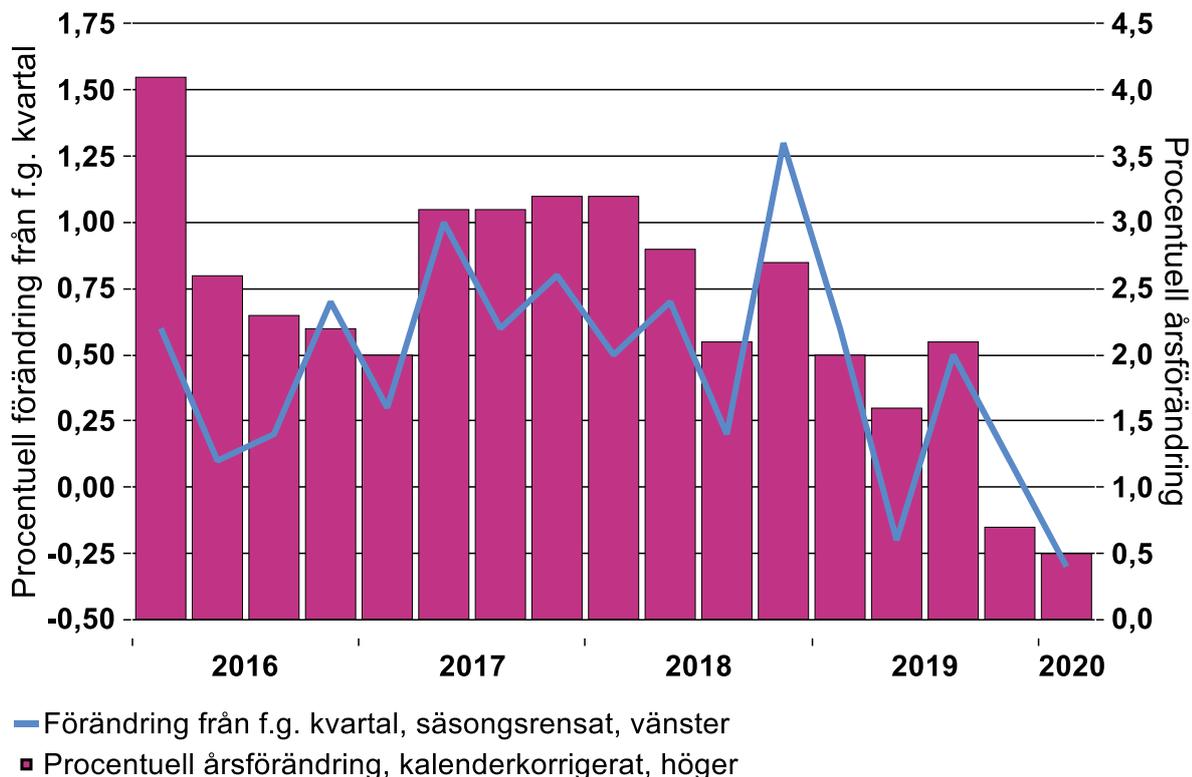
Sverige: BNP dras ned i ett historiskt ras

Innan vi hade någon aning om att coronapandemin skulle inträffa räknade vi förra hösten med att Sveriges BNP skulle öka med en procent i år. Prognosen visade en svag tillväxt i början på 2020 och en långsam återhämtning mot slutet av året. Coronapandemin har ställt alla tidigare prognoser för ekonomin på ända och nu räknar vi med att Sveriges BNP kommer rasa med hela 5,4 procent i år jämfört med förra året, kalenderkorrigerat. Nästa år bedöms BNP gradvis visa ökad tillväxt och stiga med fyra procent i genomsnitt. Här följer vår bedömning av hur coronapandemin slår mot olika delar av svensk ekonomi samtidigt som den underliggande utvecklingen på längre sikt också påverkas.

Effekterna av Coronakrisen på Sveriges BNP väntas bli kraftigast under årets andra kvartal, då vi räknar med att BNP kommer falla med hela sex procent från föregående kvartal, säsongrensat. Ännu saknas data för andra kvartalet, men SCB har nu publicerat en snabbindikator för BNP-tillväxten första kvartalet. Sveriges BNP minskade med 0,3 procent från fjärde kvartalet i fjol, säsongrensat. Jämfört med första kvartalet 2019 steg BNP med 0,5 procent, kalenderkorrigerat, se diagram nedan.

SCB redovisar inte i vilken mån de olika delarna av BNP påverkade utvecklingen, men vågar i alla fall avslöja att exporten bidrog positivt till BNP-förändringen medan minskade lager och fasta bruttoinvesteringar bidrog negativt. Vi antar att SCB menar att importen minskade ännu mer än exporten, vilket ger ett positivt bidrag från nettoexporten till BNP-tillväxten. Vi vet i alla fall att importen av varor minskade mer än varuexporten från fjärde till första kvartalet, om än räknat i löpande priser, enligt SCB:s trendskattning av utrikeshandelns månadsstatistik. Vi får vänta till slutet av maj för att få det första utfallet i fasta priser och hur nettoexporten påverkade BNP-tillväxten under första kvartalet i år.

Snabbindikator för Sveriges BNP-tillväxt

Källa: SCB

► SVERIGES UTRIKESHANDEL MINSKAR KRAFTIGT

Coronakrisen påverkar den svenska utrikeshandeln mycket negativt. Tillväxten växlade ned redan under 2019 och var negativ i kvartalstakt under årets sista kvartal. Totalt ökade exporten med 4,2 procent förra året. Varuexporten steg svagt, med 2,3 procent medan det var tjänsteexporten som drog upp takten för exporten

totalt. Importen ökade samtidigt måttligt, med 1,8 procent, vilket medförde att nettoexporten gav ett ovanligt stort bidrag till BNP-tillväxten förra året.

För första kvartalet 2020 finns i dagsläget enbart utrikeshandelsdata i löpande priser. Ännu syns ingen tydligt nedåtgående trend för varuexporten. Det är däremot tydligt att importen minskar i löpande priser, vilket delvis förklaras av de sjunkande oljepriserna.

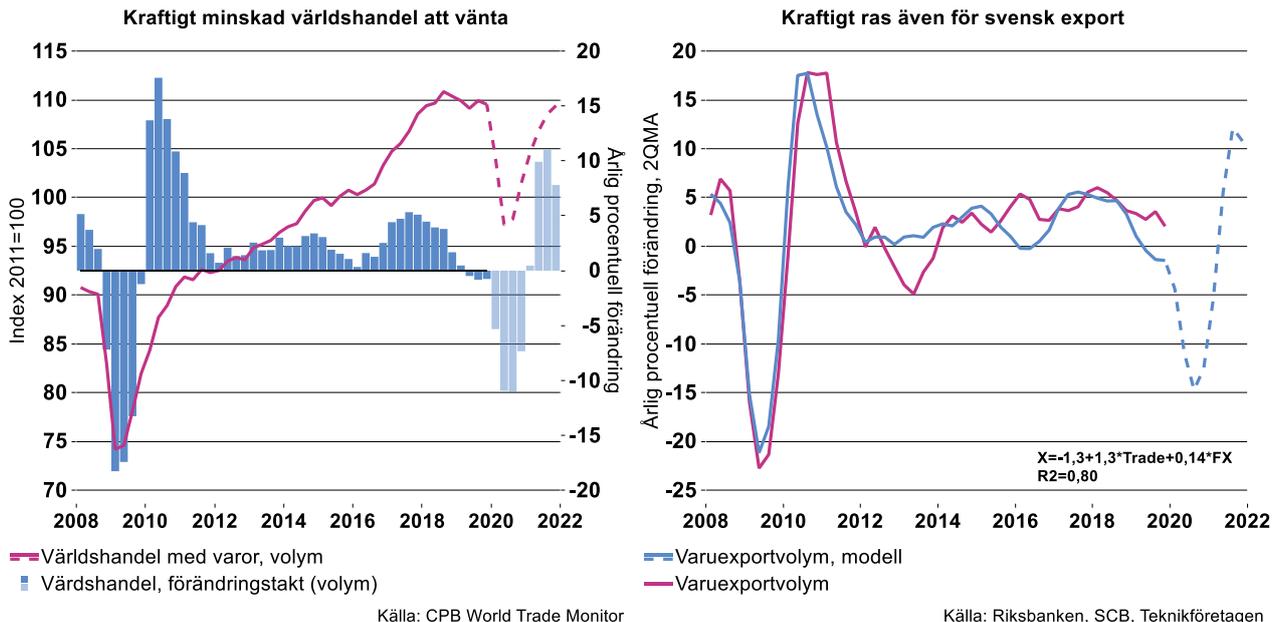
Teknikhandeln minskade samtidigt såväl i volym som i värde under årets första kvartal, enligt Teknikföretagens preliminära analys.⁸ Volymutvecklingen för den svenska teknikexporten har – på motsvarande sätt som för världshandeln med varor totalt – varit negativ ända sedan mitten av 2019. En tydlig skillnad nu jämfört med tidigare är ändå att teknikexporten minskade tydligt även räknat i värde under mars i år. Till och med det senaste årsskiftet doldes samtidigt den svaga volymutvecklingen av stigande exportpriser. Huvudförklaringen till den minskade exporten enligt siffrorna som nu finns tillgängliga är fortfarande en generell svagare efterfrågan på världsmarknaden för svensk maskin- och motorfordonsindustri. Effekterna av Coronapandemin börjar samtidigt också synas i hårda handelsdata.

Sveriges utrikeshandel med varor följer normalt utvecklingen för världshandeln med varor. De avvikelser som trots allt observeras förklaras ofta av Sveriges industristruktur, utvecklingen på viktiga exportmarknader eller växelkursförändringar. Världshandeln samvarierar i sin tur med global BNP men svänger normalt betydligt mera.

Vår prognos för den svenska utrikeshandeln tar stöd av dessa samband. Den regressionsmodell vi tidigare presenterat i våra konjunkturprognoser visar att världshandeln och valutakursutvecklingen förklarar merparten av variationerna i svensk exportvolym. Bedömningen baseras på det huvudscenario som presenterats för global BNP tidigare i rapporten. Den kvartalsvisa förändringstakten bedöms dock (på grund av världshandelns större volatilitet) vara drygt dubbelt så stor som för BNP. I modellen håller vi även växelkursen konstant.

⁸ I Teknikföretagens preliminära analys av teknikhandeln skattas utveckling under mars med utgångspunkt i totalsiffrorna för varuexporten. För att få utvecklingen i volym görs även en justering med hjälp av export- och importprisindex.

Resultatet av modellen indikerar att den svenska varuexporten kommer att minska med nästan 11 procent under 2020 för att sedan öka med närmare sex procent under 2021. Eftersom Europamarknaden – som är central för svensk utrikeshandel – drabbats hårt av Coronakrisen, bedömer vi att såväl minskningen 2020 som uppstudsens 2021 kan bli ytterligare något större än vad modellen indikerar.

Tjänsteexporten är mer volatil än varuexporten. Den består till ca 20 procent av resevaluta och 10 procent av transporttjänster, medan resterande del främst är olika företagstjänster och inkomster från immateriella tillgångar med mera. Resevaluta och transporttjänster kommer att minska mycket kraftigt till följd av krisen. Samtidigt bedömer vi att exporten av företagstjänster svänger i något mindre utsträckningen än varuexporten. Sammantaget är vår prognos att exporten minskar med 10 procent 2020 och ökar med 8 procent 2021, men osäkerheten är stor och prognosen ska snarast ses som en indikation för riktningen och storleksordningen för utvecklingen.

Eftersom Coronapandemin har orsakat en konsumtionsledd nedgång bedömer vi att raset för importen blir historiskt djupt till följd av både hushållens minskade konsumtion (minskad import av olika konsumtionsvaror, som bilar m.m.) och produktionsstopp, kraftigt minskade investeringar, störningar i leveranskedjor etcetera; i storleksordningen 12 procent under 2020. Samtidigt förväntar vi oss att rekylen uppåt blir större än för exporten under 2021. Det skulle innebära att exportnettot bidrar tydligt positivt till BNP under 2020, medan motsatsen gäller för 2021.

➤ INVESTERINGARNA MINSKAR YTTERLIGARE

Även om Coronapandemin leder till en konsumtionsledd nedgång kommer de negativa effekterna på investeringsutvecklingen bli betydande. Investeringarna har dessutom utvecklats svagt redan innan Coronakrisen. De fasta bruttoinvesteringarna i Sverige minskade med 1,2 procent 2019. Motsvarande siffra för näringslivet var en minskning med 1,5 procent. Avmattningen har skett gradvis sedan första kvartalet 2018 då fallet för bostadsinvesteringarna inleddes. Under 2019 minskade även investeringarna i maskiner och inventarier med 3,9 procent. Det som höll emot och istället ökade var främst immateriella investeringar och övriga byggnader och anläggningar (det vill säga bygginvesteringarna exklusive investeringarna i bostäder). Sammantaget förklaras den inbromsning vi sett i Sveriges BNP-tillväxt i stor utsträckning av minskade investeringar. Sedan inledningen av 2018 har bidraget från investeringar till förändringen av BNP varit negativt och 2019 var det -0,3 procentenheter.

Efter att metoden för Investeringsenkäten uppdaterades innehåller nationalräkenskaperna återigen statistik för fasta bruttoinvesteringar inom olika delbranscher. Bland de större delbranscherna utvecklades Informations- och kommunikationsverksamhet mest positivt med en ökningstakt på 3,7 procent 2019. Främsta förklaringen är ökade immateriella investeringar inom teleindustrin. Investeringarna inom delbranschen Fastighetsbolag

och fastighetsförvaltare (där merparten av bostadsbyggandet redovisas) minskade samtidigt med hela 3,7 procent, vilket i stor utsträckning påverkar tjänstesektorns investeringar. Räkna man bort fastighetssektorn från tjänstesektorn var istället dess investeringsnivå i det närmaste oförändrad 2019 jämfört med året innan.

För 2020 är vår samlade bedömning att de fasta bruttoinvesteringarna totalt kommer att minska med i storleksordningen 11 procent för att sedan öka med ca sju procent 2021. Bedömningen är givetvis mycket osäker och utfallet avgörs av hur krisen utvecklas. I det följande beskriver vi mer i detalj bedömningen av hur industri- respektive bygginvesteringarna förväntas utvecklas.

Källa: SCB

Källa: SCB

Kraftigt minskande industriinvesteringar

Redan innan Coronakrisen indikerade industriföretagens investeringsplaner kraftigt minskande investeringar. Enligt de senaste uppgifterna i SCB:s investeringsenkät (från februari i år) planerade företagen inom gruv- och tillverkningsindustrin för en minskning av sina investeringar på ca 15 procent i årstakt 2020 i löpande priser (uppgifterna i föregående avsnitt är i stället i fasta priser). Även om investeringsenkäten tenderar att underskatta utfallet är det tydligt att bolagen planerade för kraftigt minskade investeringar redan innan krisen. Förutom att ett antal större omställningsinvesteringar är genomförda, bidrog även den vikande globala industrikonjunkturen till nedgången i investeringarna.

Coronapandemin innebär nu att minskningen blir ännu mer drastisk. Såväl industriproduktion som leveranser alternativt varuexporten samvarierar med investeringarna i maskiner och inventarier. Därutöver pressas nuvarande och förväntade företagsvinster vilket gör det svårare att räkna hem olika investeringsprojekt. I diagrammet till höger ovan visar vi utvecklingen i förhållande till varuexporten, eftersom vi då kan relatera till bedömningen av varuexportens utveckling i föregående avsnitt. När vi dessutom justerar för en allmänt svagare investeringskonjunktur redan före krisen landar vår prognos på att investeringarna i maskiner och inventarier minskar drygt 20 procent 2020 för att sedan rekylera uppåt i storleksordningen 14 procent 2021.

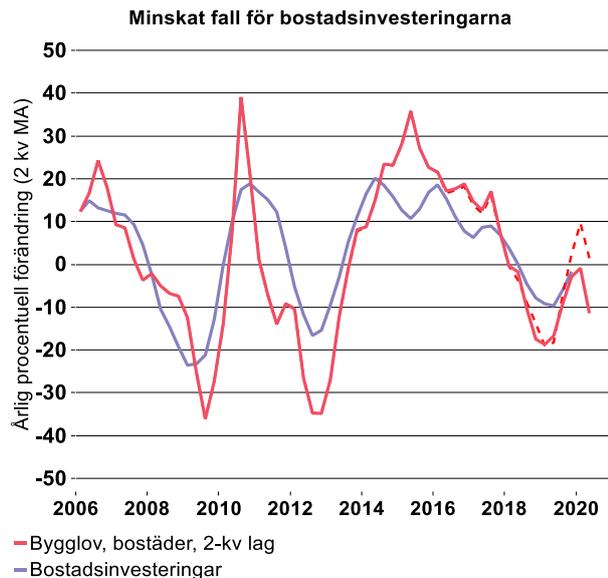
Mindre dramatiskt fall för bostadsinvesteringarna än tidigare

Innan Coronapandemin var det bostadsinvesteringarna som under några år stod för dramatiken på investeringsfronten. 2018 respektive 2019 minskade bostadsinvesteringarna med 3,9 respektive 5,8 procent i årstakt. Trots att vi förväntar oss en relativt svag utveckling för bostadsinvesteringarna i år och nästa år framstår den som betydligt mindre dramatisk än den förväntade utvecklingen för maskininvesteringarna.

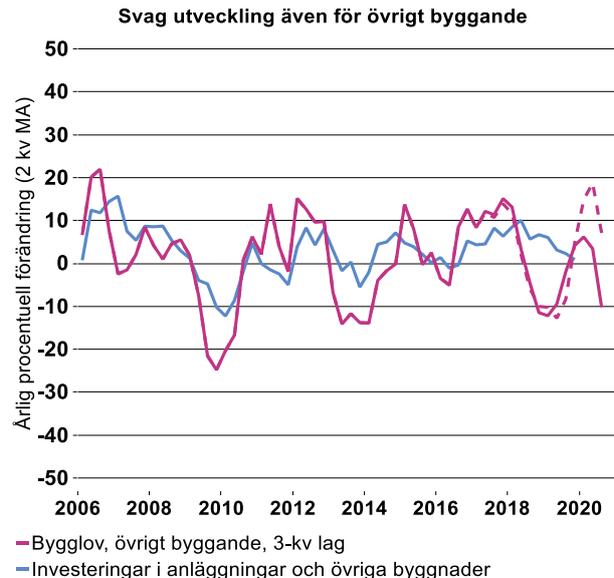
Traditionellt är byggloven en ledande indikator för byggandet. För bostadsinvesteringarna samvarierar byggloven med bostadsinvesteringarna 2 kvartal framåt i tiden. De senaste kvartalsnoteringarna för byggloven bekräftar bilden av att det branta fallet för bostadsinvesteringarna är över och att vi kan förvänta oss en utveckling mer sidledes under 2020. Samtidigt kommer effekterna av Coronapandemin leda till såväl ökad oro och osäkerhet på bostadsmarknaden som till en minskad efterfrågan på bostäder. Dessa förlopp

förstärks av och bidrar dessutom till fallande bostadspriser. Sammantaget bedömer vi därmed att bostadsinvesteringarna minskar med ca tre procent i år för att sedan ligga kvar på ungefär oförändrad nivå 2021.

De övriga bygginvesteringarna (det vill säga bygginvesteringarna exklusive investeringarna i bostäder) ökade med två procent under 2019. Under 2020 räknar vi istället med en minskning på i storleksordningen två procent. Byggloven är inte en lika bra indikator för denna del av bygginvesteringarna som för bostäderna. En samlad bedömning av olika faktorer ligger istället till grund för bedömningen. Det är främst investeringarna inom kommersiella fastigheter och industrilokaler etcetera som bedöms minska till skillnad från investeringarna i vägar, järnvägar och annan infrastruktur.

Källa: SCB

Källa: SCB

► HUSHÅLLENS KONSUMTION BEGRÄNSAS KRAFTIGT

Hushållens konsumtion fick en abrupt vändning nedåt i mars i samband med coronapandemins då snabba utbredning. Från att konsumtionen visat ökad fart på flera områden månaderna innan, innebar nya förhållningsregler från regeringen och Folkhälsomyndigheten på grund av pandemin en radikal förändring av konsumtionsbeteendet.

Även om restriktionerna kring pandemin kommer att lätta då spridningen av coronaviruset avtagit räknar vi med att hushållen under en mer utdragen tid kommer vara fortsatt avhållsamma från större folksamlingar, från att resa utomlands och från att konsumera sällanköpsvaror som bilar med mera. Även faktorer som ökad arbetslöshet, minskade inkomster, fallande värdepapperstillgångar med mera, kan väntas minska utrymmet för konsumtion.

Vi räknar med att hushållens reala disponibelinkomster minskar med 3,4 procent i år. Vi räknar också med att hushållen kommer upprätthålla ett fortsatt högt sparande i samband med en långsam återhämtning för näringslivets produktion och fortsatt hög arbetslöshet. Trots en gradvis återhämtning efter det djupa fallet från mars och under andra kvartalet i år, uppskattar vi att hushållens konsumtion minskar med hela 4,5 procent i genomsnitt under 2020. Nästa år räknar vi med en ökning med 4,5 procent, vilket innebär att hushållen drar ned något på sitt höga sparande. Konsumtionen bedöms alltså öka något mer än den reala disponibelinkomsten.

Ännu i januari-februari i år visade hushållens konsumtion starkare ökningstakt än under 2019. Under denna period fanns ännu ingen oro kring att coronaviruset skulle drabba även Sverige. Exempelvis steg konsumtionen i februari relativt kraftigt vad gäller möbler, inredningsartiklar, hushållsutrustning med mera liksom rekreation och kultur. Konsumtionen av livsmedel var emellertid ovanligt stor i februari, något som vi misstänker har att göra med ökad medvetenhet om smittspridningen av COVID-19 och att hushållen började bunkra dagligvaror inför risken att bli smittad och behöva stanna hemma i karantän.

I mars rasade konsumtionen till följd av raden av restriktioner, med hela 5,4 procent från nivån i februari, säsongrensats, enligt SCB:s månadsindikator för hushållens konsumtion. Djupast var fallet för beklädnadshandeln respektive restauranger, caféer och hotell. Mot strömmen gick detaljhandeln med i huvudsak livsmedel, som steg. Denna utveckling är i linje med det förlopp för konsumtionen som vi räknar med sett över helåret 2020.

Hushållen bedöms fortsätta att hålla tillbaka sin konsumtion, främst av sällanköpsvaror. Konsumtionen inom hotell, restaurang, events och nöjen kan komma att återhämta sig något efter andra kvartalet, men vi räknar med att man kommer följa fortsatta restriktioner kring events och större folksamlingar samt utlandsresor. Å andra sidan kan befolkningens semestrande inom Sverige öka jämfört med tidigare och därmed bidra något mer än normalt till konsumtionen inom landet under semesterperioden.

► SVERIGES INDUSTRI

Industriproduktionen i Sverige förväntas minska med 10 procent i år. För teknikindustri räknar vi med att produktionen minskar med 15 procent, enligt vårt huvudscenario. I ett alternativscenario, L-scenario med en andra våg av ökad global smittspridning, räknar vi med att produktionen i Sverige teknikindustri minskar med 22 procent i år, vilket i så fall börjar närma sig finanskrisen år 2009 på minus 27 procent.

Maskin- och motorfordonsindustri utgör en tredjedel av tillverkningsindustrins förädlingsvärde (något högre med baktande av leverantörseffekter) och 60 procent av teknikindustrin. Självfallet blir negativa återverkningar från dessa två branscher betydande. Vi räknar med att produktionen i fordonsindustrin minskar med 25 procent i genomsnitt i år. Visserligen startar nu fordonsindustrin upp på vårkanten, men tidigare produktionsnivåer är inte realistiskt att nå hur mycket vi än önskar. Detta medför också negativa effekter för leverantörer inom metallvaror, gummi- och plast och i viss omfattning metall- och stålverk. Produktionen i metallvaruindustrin bedöms minska med 12 procent. Maskinindustrin i Sverige är hög grad beroende av tillväxten i globala investeringar, se avsnitt närmast nedan. Produktionen i maskinindustrin bedöms minska med 13 procent i år. Tillverkare inom medicinteknik (del av SNI26 och del av SNI32) förväntas visa positiv tillväxt, liksom i någon mån delar av SNI 27 (elteknik) som riktar sig mot energisektorn. Det kräver dock att dessa tre branscher inte påverkas nämnvärt av komponent- och /eller distributionsstörningar.

I högsta grad osäkert

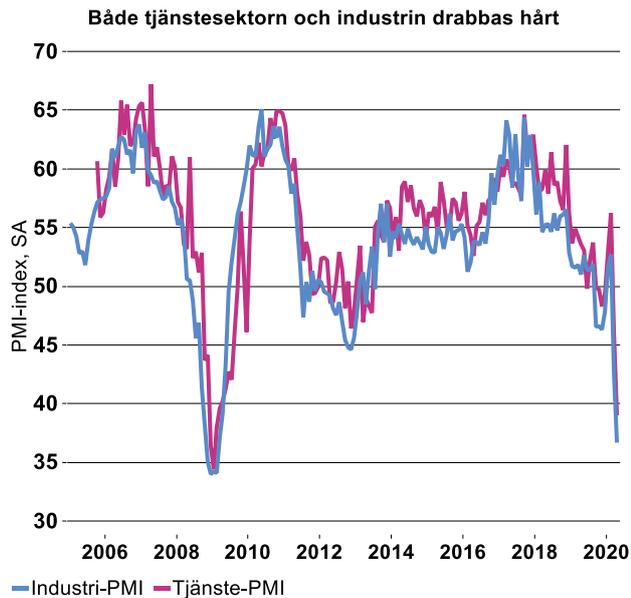
Givet vårt antagande om att världsekonomin gradvis kvicknar till, bedöms produktionen i Sveriges teknikindustri öka med 12 procent nästa år och industrin sammantaget med sju procent. Våra bedömningar i år och nästa år, i Sverige, globalt och för övriga länder, är naturligtvis i allra högsta grad osäker.

► SVERIGES TJÄNSTESEKTOR

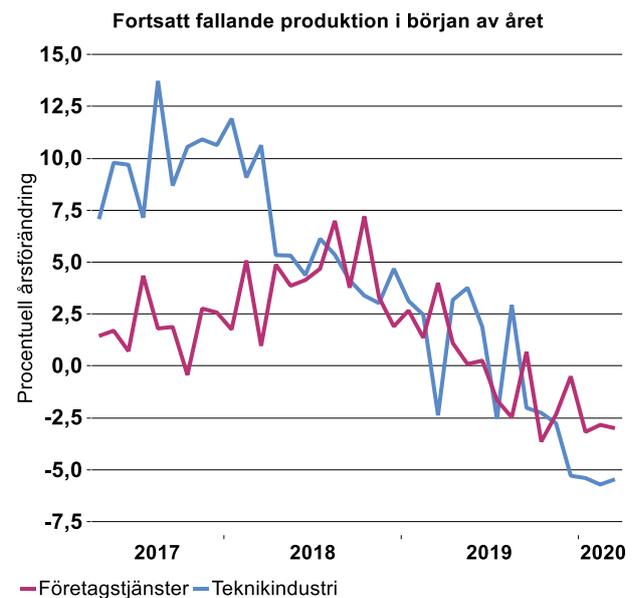
Tjänsteproduktionen tar rejält stryk av Coronakrisen

Coronakrisen slår hårt både mot tjänstebanscher som är beroende av hushållens konsumtion och mot de branscher som säljer tjänster till företag. Den kraftiga nedgången i produktionen inom både industrin och tjänstesektorn avspeglas bland annat i inköpschefsindex (PMI) som visar en nästan lika stor nedgång i industrins PMI som i tjänstesektorn, se diagram till vänster nedan. Från att ha legat klart över index 50 i februari har dessa index visat ett historiskt ras med cirka 16-17 procentenheter under mars-april.

I vårt huvudscenario för svensk ekonomi räknar vi med att tjänsteproduktionen kommer att falla med nära sex procent under 2020 jämfört med 2019. Enbart under årets andra kvartal kan produktionen komma att falla med hela åtta procent från föregående kvartal, säsongrensats. I vårt huvudscenario blir fallet djupast under detta kvartal, medan det blir grundare tredje kvartalet och vänder upp över vattenytan till plustecken i slutet av året. Nästa år innebär återhämtningen från den djupa svackan en ökning med cirka fem procent för tjänsteproduktionen inom näringslivet. Det skulle innebära att produktionsnivån i tjänstesektorn 2021 ändå kommer ligga något under 2019-års nivå i genomsnitt.

Källa: Swedbank/Silf, Macrobond

Källa: SCB (PVI), Macrobond

Redan innan Coronakrisen slog till minskade produktionen inom företagstjänster, se diagram till höger ovan. Fallet hör i hög grad samman med den allt svagare industrikonjunkturen från 2018. Av industrins leverantörer av insatsvaror och tjänster är cirka 65 procent sysselsatta med att producera insattjänster till industrin. Kraftigt minskad produktion inom industrin får alltså stort genomslag även på industrins tjänsteleverantörer, vilket nu framgår både av konjunkturbarometrar och produktionsdata för bemanningsföretag, teknikkonsulter, datakonsulter med flera branscher som tillhör företagstjänster.

Nu drabbas företagstjänsterna ännu hårdare till följd av Coronakrisen, inte minst av nedstängningar inom industrin, minskade investeringar och neddragningar av konsultuppdrag. En enkätundersökning bland Innovationsföretagens medlemmar⁹ där teknikkonsulter och arkitekter ingår, visar att 90 procent av företagen drabbats av Coronakrisen. Mest drabbade är industrikonsulterna där 84 procent av företagen tappat befintliga uppdrag och 81 procent har fått uppdrag uppskjutna. Hälften av industrikonsulterna har tappat minst 1/4 av sin ordergång.

Företagstjänster väger tungt inom tjänsteproduktionen med en andel på drygt 20 procent av tjänstesektorns totala förädlingsvärde.¹⁰ Till företagstjänster brukar vi dessutom räkna telekombolag samt datakonsulter. De särredovisas emellertid inte längre i SCB:s statistik, men ingår i branschen information och kommunikation. Dess tillväxt toppade på över 10 procent under 2018, men ökningstakten blev allt lägre under 2019. Under första kvartalet i år låg årstakten på 1,5 procent för branschen.

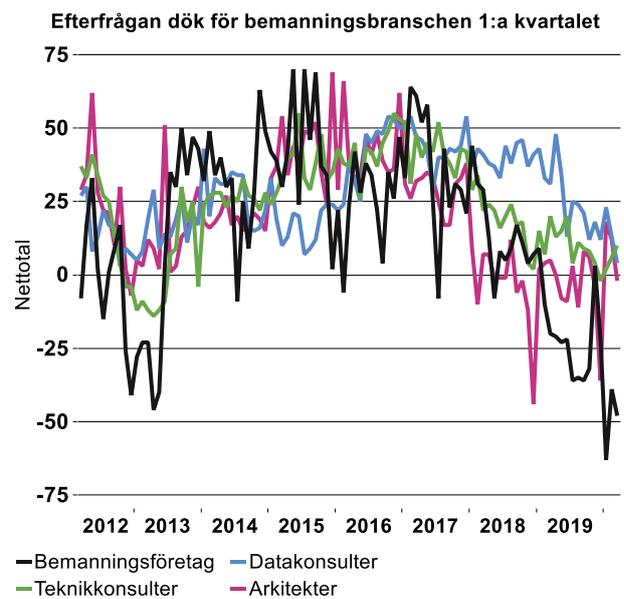
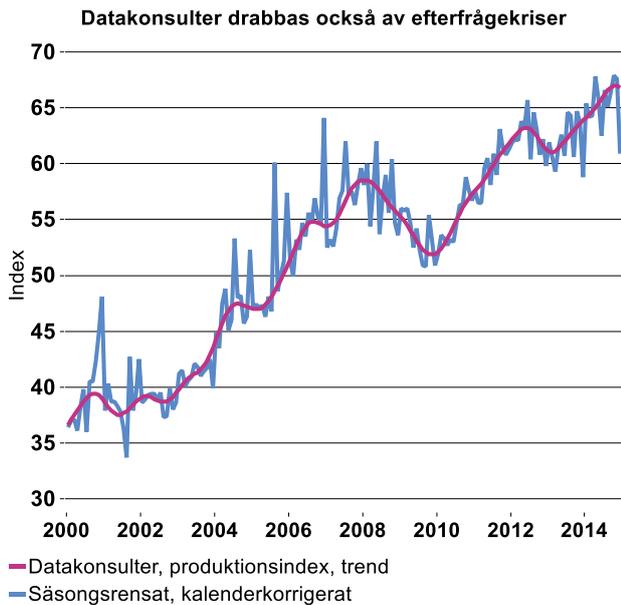
Datakonsulter för sig noterade en allt svagare efterfrågan mot slutet av förra året och början på 2020, enligt KI-barometern. I april skedde dessutom en dramatisk försämring av företagens förväntningar om efterfrågan under de närmaste månaderna. I april räknade hela 3/4 av företagen inom branschen med minskad efterfrågan. En så stor andel har aldrig tidigare rapporterats i barometern.

Produktionen kommer sannolikt falla djupt även för datakonsulter under andra kvartalet i år, och frågan är om det kan bli lika djupt som under finanskrisen. Då föll produktionen från en topp i början av 2008 till botten i slutet av 2009, med omkring 11 procent, se den trendsattade indexkurvan till vänster nedan.¹¹

⁹ Se Innovationsföretagen, 21 april 2020, enkätundersökning genomförd 14-16 april.

¹⁰ I företagstjänster ingår här verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik; uthyrning fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster.

¹¹ Detta enligt Tjänsteproduktionsindex, fasta priser och trendsattat av SCB. Datakonsulter särredovisas inte längre i statistiken från och med år 2015. Tidsserien är korrigerad för både säsongvariationer samt tillfälliga förändringar för att visa den långsiktiga trenden för produktionens utveckling.

Så gott som samtliga

Så gott som samtliga tjänstebranscher har påverkats av fallande efterfrågan till följd av Coronakrisen. Ett undantag är dagligvaruhandeln, vars omsättning har fått en skjuts uppåt i samband med krisen. Dels har hushållen bunkrat mer hushållsartiklar och livsmedel inför risken att bli smittade av coronaviruset och tvingats stanna hemma i karantän. Dels har man i allmänhet uppmanats att om möjligt arbeta hemifrån för att undvika smittspridningen, vilket sannolikt också bidragit till ökade inköp av dagligvaror. För handeln i övrigt har det sett mörkare ut. Enligt SCB:s produktionsvärdeindex för handeln som helhet, där även partihandeln ingår, minskade produktionen med hela 3,7 procent i mars från februari, säsongsrensats. Enbart detaljhandeln (utom med motorfordon) föll med hela sju procent från februari till mars, säsongsrensats.

Hotell- och restaurang liksom rese- och besöksnäringar har också drabbats hårt av Coronakrisen. Även en kraftig nedgång för utländska besökares konsumtion i Sverige slår hårt mot dessa branscher. I mars var fallet i produktionen störst för hotell och restaurang inom tjänstesektorn, hela 31 procent jämfört med mars förra året, enligt SCB:s produktionsvärdeindex. Av samtliga tjänstebranscher bidrog denna bransch mest negativt till tjänstesektorns produktionsminskning i mars, 2,8 procent jämfört med mars förra året, kalenderkorrigerat.

Det kraftiga fallit i efterfrågan började märkas också i form av en brant uppgång i antalet konkurser i mars, särskilt för restauranger och hotell enligt UC:s statistik¹². I april var antalet konkurser totalt sett fortsatt höga jämfört med motsvarande månad förra året, 30 procent högre, enligt UC. Hittills i år är ökningen av antalet konkurser störst inom hotell- och restaurang, men relativt stor även för partihandeln samt företagstjänster. Även företag som hade en stabil ekonomi före pandemin har svårt att överleva då omsättningen fallit med 70 - 80 procent. En fortsatt hög nivå på konkurserna är att vänta under de närmaste månaderna mot bakgrund av den fortsatt svaga efterfrågan vi räknar med under 2020.

➤ SYSSELSÄTTNINGEN FALLER OCH MEST I TJÄNSTESEKTORN

Redan innan Coronakrisen märktes en allt svagare utveckling på arbetsmarknaden. Sysselsättningen ökade i allt lägre takt och arbetslösheten hade ökat, från 6,3 procent i genomsnitt 2018 till 6,8 procent 2019. Under 2020 stiger arbetslösheten kraftigt till följd av Coronakrisen. Vi räknar med en uppgång till något över nio procent i genomsnitt för helåret 2020. Nivån hade kunnat bli ännu mycket högre, kanske omkring tre procentenheter högre, om de nya möjligheterna till korttidspermitteringar inte hade funnits till hands. Under

¹² För resebranschen som också drabbats hårt av Coronakrisen särredovisas inte antalet konkurser i UC:s månadsstatistik.

nästa år återhämtar sig tillväxten i ekonomin gradvis, men vi bedömer att uppgången för sysselsättningen kommer att vända mycket långsamt och arbetslösheten ligga kvar på hög nivå, kring nio procent.

Vi räknar med att antalet sysselsatta totalt kommer att minska med omkring 100 000 i år i genomsnitt. Merparten av nedgången bedöms ske inom tjänstesektorn, där vi räknar med en minskning med omkring 85 000 jobb, se tabell nedan. Inom industrin väntas cirka 12 000 jobb försvinna, medan drygt 100 000 kan komma att omfattas av korttidsarbete inom industrin, något som förhindrar en större minskning av sysselsättningen där.

Förändring av antalet sysselsatta i olika sektorer, tusental

	Antal sysselsatta, tusental	Förändring, tusental	
	2019	2020	2021
Varubranscher totalt	1113	-14	1
Industrin	568	-12	0
Byggbranschen	389	-3	1
Privat tjänstesektor totalt	2421	-85	8
Stat	264	-1	-1
Kommuner	1200	5	2
Hushållens idéella organisationer	126	-5	0
Totalt	5124	-100	10

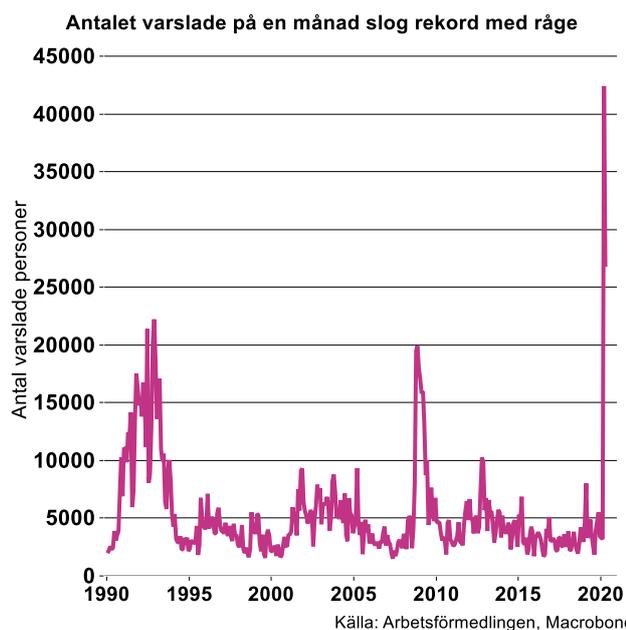
Källa: SCB (nationalräkenskaperna), Teknikföretagen.

Anm. Observera att samtliga delbranscher under "varubranscher totalt" inte redovisas separat i tabellen utan endast industrin och byggbranschen.

Som brukligt –produktivitetstillväxt ner – sedan upp

Antalet arbetade timmar totalt i ekonomin beräknas falla ännu mer än sysselsättningen, med 4,4 procent medan sysselsättningen minskar med två procent i år. Eftersom så många kommer gå ned i arbetstid under korttidspermittering i år kommer antalet arbetade timmar falla mer än antalet sysselsatta. Under 2021 antas antalet korttidspermitteringar bli betydligt färre, dels då konjunkturläget är bättre, dels då det statliga stödet blir mindre. Om vi utgår från att företag kommer att behålla personal i högre utsträckning och så många som 270 000 personer totalt i ekonomin kan komma att beröras av korttidspermittering i genomsnitt under 2020, kommer sysselsättningen minska mindre än antalet arbetade timmar. Däremot räknar vi med att produktionen faller djupare än antalet arbetade timmar, vilket resulterar i att förädlingsvärdet per arbetad timme (produktiviteten) faller betydligt i år. Vår prognos för helåret 2020 visar att produktiviteten minskar med cirka en procent i näringslivet i genomsnitt. Under nästa år får produktivitetstillväxten en studs uppåt då produktionen ökar snabbare än uppgången i arbetade timmar, enligt vår bedömning. Produktiviteten kan då komma att öka med 1,6 procent i näringslivet.

Sysselsättningen minskade under första kvartalet i år, med 0,6 procent från föregående kvartal, säsongrensat, enligt AKU. Nedgången som kan förklaras av Coronakrisen kom under andra halvan av mars, men AKU som visar genomsnittet för hela månaden fångar ändå in den abrupta nedgång i sysselsättningen som då startade, se diagram nedan till höger. Under årets andra kvartal räknar vi, trots omfattande korttidspermitteringar, med att sysselsättningen faller ytterligare. Fallet kommer främst inom hotell- och restaurang, företagstjänster, researrangörer, transporter och detaljhandeln, vilket varselstatistiken indikerar.

Varslen ökade kraftigt i mars, främst inom hotell- och restaurang. Nästan lika hårt drabbades en rad branscher inom företagstjänster. Även inom handeln samt transporter steg varslen relativt mycket. Under mars varslades totalt 42 400 personer, se diagram till vänster ovan. Så hög nivå på varslen har inte noterats tidigare, inte ens under 1990-talskrisen eller finanskrisen, se diagram till vänster ovan.

Under april trappades ökningstakten för varslen ned, men låg på en fortsatt historiskt hög nivå, cirka 26 800. Under perioden mars-april var varslen högst inom hotell och restaurang, med 17 300 berörda. Varslen var näst högst inom företagstjänster där 15 000 varslats. De två branscherna stod för nästan hälften av samtliga varsel under de två månaderna. Inom industrin steg varslen under april och totalt sett varslades drygt 7000 personer där i mars-april.

Dämpningen av antalet varslade i april hör samman med att Tillväxtverket från den 7 april började bevilja stöd till korttidsarbete.¹³ Hittills har Tillväxtverket godkänt stöd för 345 000 personer. Tack vare möjligheten till korttidspermitteringar behöver inte samtliga varsel leda till uppsägning. Antalet arbetslösa kan ändå stiga kraftigt. I första hand drabbas korttidsanställda. Dessa syns inte i varselstatistiken eftersom de jobbat på korttidskontrakt som löper ut automatiskt. Arbetskraften minskade betydligt i mars, enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU), vilket också tyder på att många tillfälligt anställda och timanställda då förlorade jobbet. Även om arbetskraften totalt sett minskade kraftigt i mars fortsatte inflödet av utrikes födda till arbetskraften. Under hela första kvartalet var inflödet av utrikes födda 70 000 fler jämfört med första kvartalet 2019. Samtidigt steg arbetslösheten bland utlandsfödda, till nära 17 procent, en väsentlig ökning jämfört med de senaste åren då den legat kring 15 procent.

Tillgången på jobb som inte kräver längre utbildning, exempelvis inom hotell, restaurang och detaljhandeln, minskar kraftigt till följd av corona, medan branscher som bygger på högkvalificerad arbetskraft försöker övervintra genom att använda korttidspermittering så långt det är möjligt utan att tvingas säga upp personal. Den allt sämre matchningen på arbetsmarknaden under de senaste åren gör att företag vars verksamhet bygger på särskilda kompetenser kommer försöka behålla sådan arbetskraft som det normalt blivit svårare att få tag på. Vi räknar med att industriföretagen kommer, så långt som möjligt, att använda korttidspermitteringar och försöka behålla personal under Coronakrisen. Jämfört med under finanskrisen fanns inte ett lika omfattande stödsystem för korttidspermitteringar som nu satts in. Vi räknar ändå med att

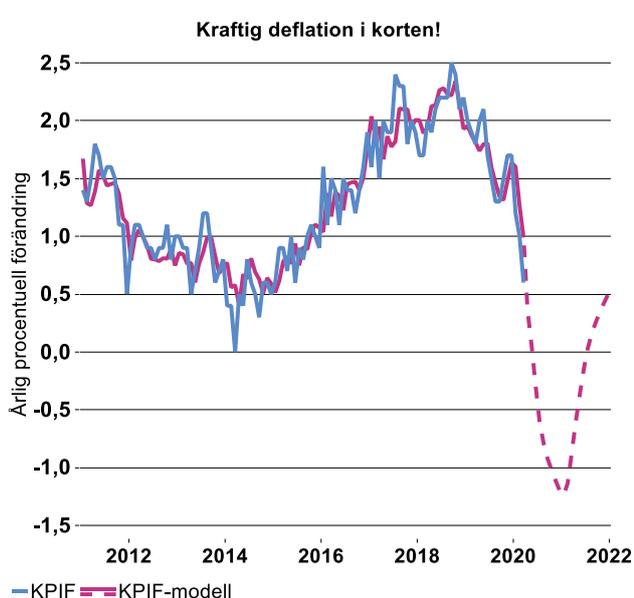
¹³ Från och med den 7 april 2020 kan företag ansöka om stöd hos Tillväxtverket för korttidsarbete. Stödet kan ges retroaktivt redan från och med den 16 mars 2020. Stöd kan beviljas för högst sex månader i följd med möjlighet att ansöka om tre ytterligare månader.

sysselsättningen bland industrins leverantörer kan komma att falla i högre grad. De relativt höga varslen inom raden av företagstjänster tyder på detta.

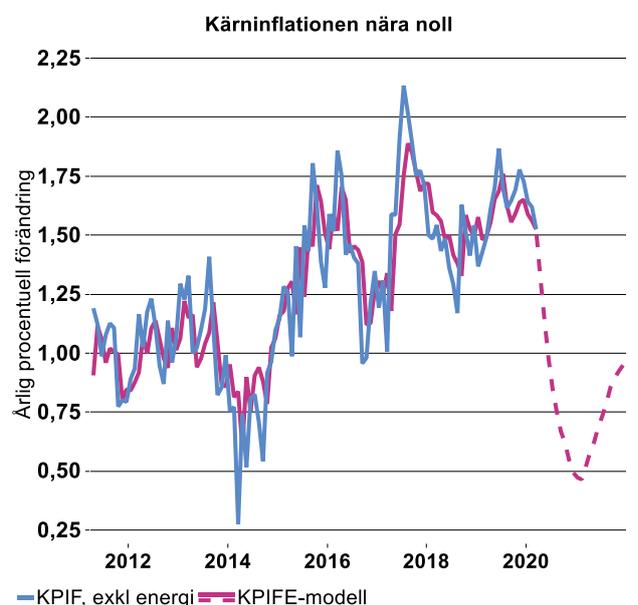
Vi kan ta lärdom av hur exportindustrins leverantörer också drabbades under finanskrisen 2008-2009. Sysselsättningen, direkt och indirekt, minskade för industrin med lite över 100 000 jobb mellan 2008 och 2010.¹⁴ Antalet sysselsatta bland industrins leverantörer totalt var drygt 63 000 färre 2010 jämfört med 2008. Nedgången var alltså större bland exportindustrins leverantörer än bland dess direkt sysselsatta. Bland exportindustrins leverantörer drabbades tjänsteleverantörerna också hårt. Av minskningen med 63 000 jobb bland leverantörerna skedde nära 60 procent bland tjänsteleverantörer.

► INFLATIONEN: ETT JORDSKRED FÖR RIKSBANKEN

Teknikföretagens inflationsprognos utgår ifrån att arbetslösheten stiger till drygt tio procent mot slutet av 2020 för att sedan långsamt falla under 2021. Vi antar vidare att oljepriserna är konstanta på dagens nivåer omkring 25 USD per fat. Oljepriset har rasat de senaste månaderna, delvis på grund av fallande efterfrågan i Coronakrisens kölvatten och delvis på grund av ett priskrig mellan stora producentländer. Skulle oljepriserna vända rejält uppåt skulle det innebära en något högre inflationsbana än i bilden nedan till vänster. Inflationen bottnar på drygt -1 procent under slutet av 2020 och glider långsamt upp till 0,5 procent under 2021. I genomsnitt innebär det att KPIF-inflationen blir -0,1 procent i år och -0,2 procent 2021.

Källa: SCB, Teknikföretagen

Källa: SCB, Teknikföretagen

Även inflationen rensat för energipriser (KPIFE) faller tillbaka rejält i prognosen (här antar vi att valutakursen är konstant på dagens nivå). Kärninflationen når en botten runt 0,5 procent kring årsskiftet och stiger till cirka en procent mot slutet av 2021. I genomsnitt blir kärninflationen 1/0,7 procent 2020/2021.

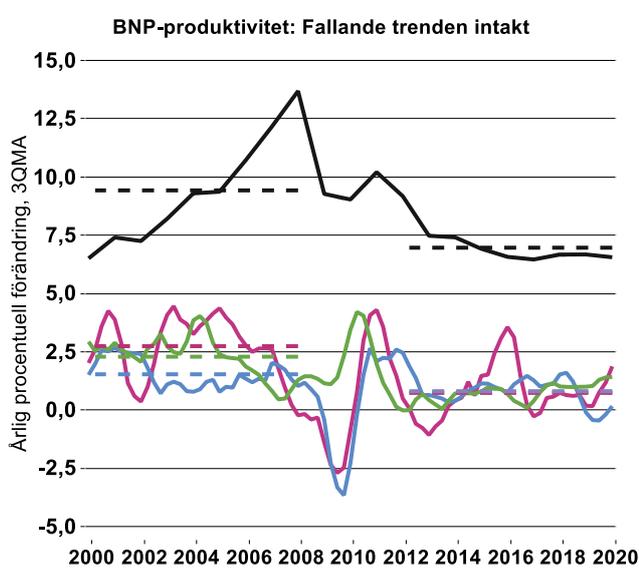
Teknikföretagen har tidigare argumenterat för att endast ett jordskred skulle kunna få Riksbanken att antingen sänka eller höja räntan. Det är möjligt att Coronakrisen är just ett sådant jordskred. Tills vidare utgår vi dock ifrån att man avstår från att åter sänka reporäntan under nollstrecket. Däremot talar allt för att Riksbanken ligger kvar på nollränta åtminstone under 2020-2021.

¹⁴ Se ”Sveriges exportsektor växer”, Teknikföretagen, april 2019.

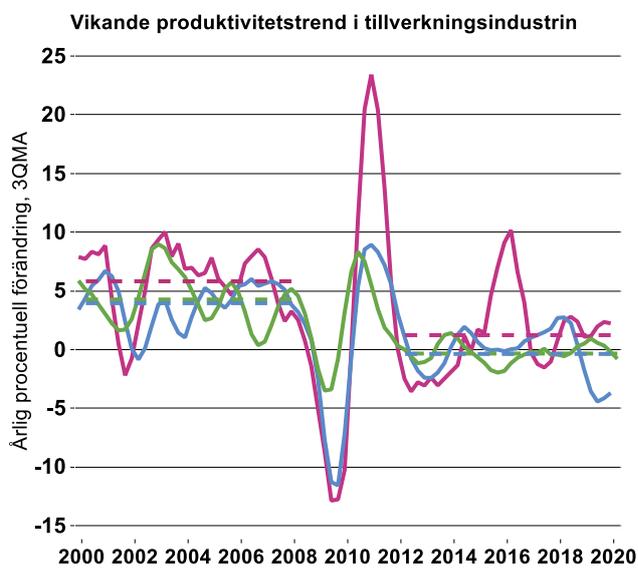
Coronakrisen förstärker Nya Normalen

Teknikföretagen har i tidigare rapporter skrivit utförligt om den vikande globala tillväxttenden det senaste dryga decenniet. Produktivitetstillväxten och därmed potentiell BNP-tillväxt, har fallit signifikant och trendmässigt i flertalet länder. BNP-produktiviteten har bromsat rejält, inte minst i Sverige och USA, medan inbromsningen varit mindre påtaglig exempelvis i Tyskland (se bilden nedan till vänster). Trenden har försvagats ännu kraftigare i Kina, där de lägst hängande frukterna för länge sedan är plockade. Omedelbart innan finanskrisen växte Kinas produktivitet med cirka 14 procent per år, nu är man nere på cirka sex procent.¹⁵

Produktivitetstillväxten har växlat ner i flertalet sektorer men utvecklingen har varit mest dramatisk i tillverkningsindustrin. Under åren innan finanskrisen ökade förädlingsvärdet per arbetad timme i genomsnitt med nästan sex procent per år i Sverige och drygt fyra procent i Tyskland och USA. Sedan 2012 har trenderna bromsat till drygt en procent i Sverige och till strax under noll i Tyskland och USA (se bilden nedan till höger).¹⁶

Källa: BEA, Conference Board, SCB, Statistisches Bundesamt

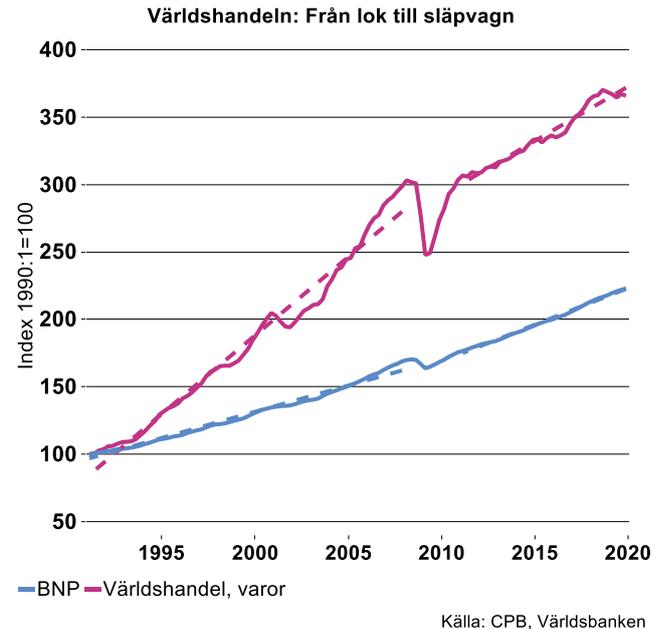
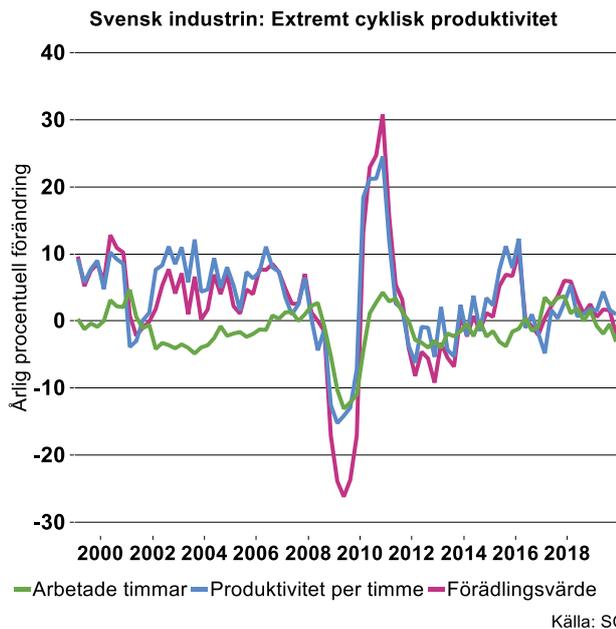
Källa: Federal Reserve, SCB, Statistisches Bundesamt

I synnerhet i Sverige är dessutom produktiviteten extremt procyklisk och drogs upp rejält under konjunkturuppgången 2017-2018 (se bilden nedan till vänster). Paradoxalt nog var produktivitetstillväxten i svensk industri stark också under 2019, trots vikande konjunktur, som en konsekvens av att arbetade timmar föll relativt kraftigt.

Allt talar nu för ett rejält produktivitetsras under 2020-2021 i spåren av en mycket svag allmän konjunktur och kraftigt fallande produktion. Detta gäller i synnerhet produktiviteten mätt som förädlingsvärde per sysselsatt – effekten blir mindre mätt som förädlingsvärde per arbetad timme - med tanke på de omfattande korttidspermitteringar som införts i Coronakrisens spår.

¹⁵ Många gör bedömningen att den officiella statistiken överdriven utvecklingen. Exempelvis redovisar Conference Board att Kinas snarare har bromsat till cirka fyra procent.

¹⁶ För Sveriges del gjorde produktiviteten ett oförklarligt krusprång under 2015. Mycket tyder på att det handlar om en statistisk effekt av att Ericsson omklassificerades från industri- till tjänsteföretag det året. Effekten syns mycket tydligt i tillverkningsindustrins produktivetsdata.

► PRODUKTIVITETEN: QUO VADIS POST-CORONA?

I tidigare publikationer har Teknikföretagen identifierat ett antal möjliga förklaringar till den vikande globala produktivitetstrenden och särskilt pekat på betydelsen av stagnerande världshandel. Under 1980 och 90-talen exploderade världshandeln när ekonomier som tidigare inte var integrerade i det globala systemet plötsligt äntrade scenen. Här talar vi inte bara om Kina och de övriga BRICST-länderna, utan även exempelvis om de gamla Warszawapaktsländerna. Ökad världshandeln bidrog sannolikt i sin tur till att skruva upp den globala produktivitetstillväxten, via ökat utnyttjande av komparativa fördelar.

Under åren 1992-2000 växte handelsvolymen i varor med i genomsnitt sju procent per år medan global BNP växte med drygt tre procent (icke-PPP justerat). Motsvarande noteringar sedan 2012 är 2,2 procent/2,7 procent (se bilden ovan till höger). Visserligen är det sannolikt att inbromsningen i världshandeln delvis är en konsekvens av lägre BNP-trend. Det faktum att världshandeln bromsat mycket mer än BNP, och till och med vuxit trendmässigt långsammare, tyder dock på en omvänd/dubbel kausalitet: svagare tillväxt i världshandeln har bidragit till sämre utnyttjande av komparativa fördelar och därmed lägre BNP-tillväxt.

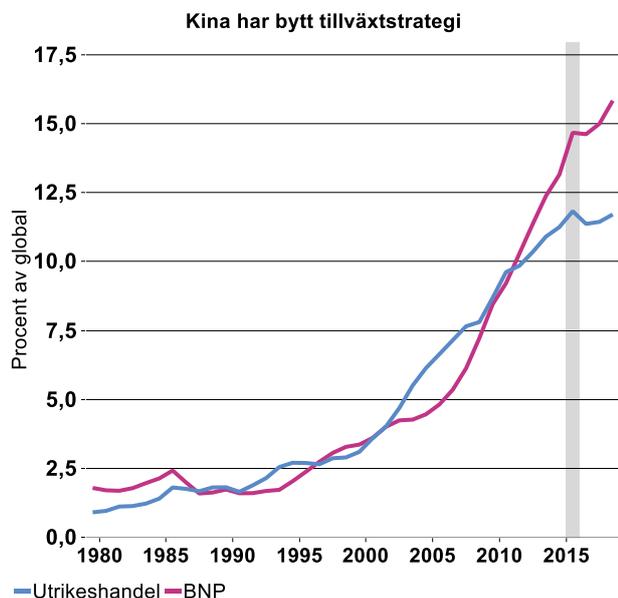
Att trenden i världshandeln har avtagit beror på ett knippe olika faktorer:¹⁷

- Tillväxtekonomiernas relativa kostnadsfördel har krympt i takt med stigande arbetskraftskostnader vilket tillsammans med
- automatisering i ”gamla” industriländer har motiverat reshoring av komponenttillverkning.
- Just-in-time krav och ökad geopolitisk oro samt
- hållbarhetsperspektiven/stigande framtida transportkostnader har förstärkt reshoring.
- Sammantaget har dessa faktorer inneburit att de globala värdekedjorna gradvis kortats och blivit alltmer regionaliserade.

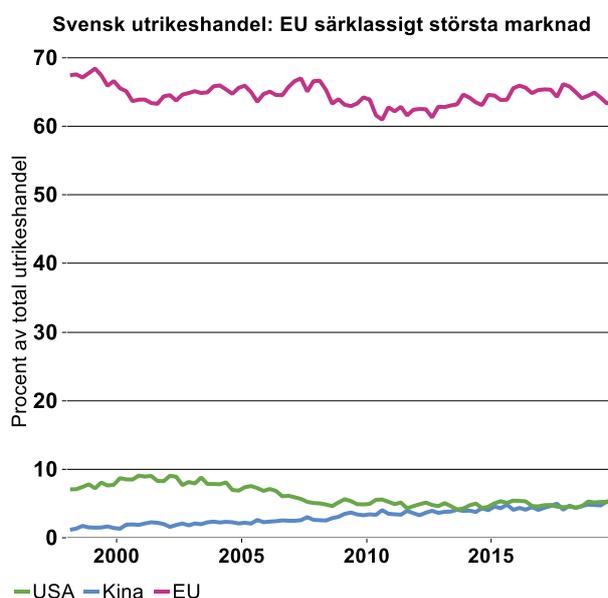
En annan viktig förändring är att Kina har lagt om sin tillväxtstrategi i riktning bort från export/tillverkningsindustri till hemmamarknad/tjänster. Under de hetaste tillväxtåren i början av 2000-talet, då Kinas andel av global BNP ökade dramatiskt, var ökningen av världshandelsandelen ännu snabbare (se bilden nedan till vänster). Sedan finanskrisen har mönstret förändrats och BNP-andelen vuxit relativt

¹⁷ Se fördjupningen ”Kortare globala värdekedjor och en ny normal för världshandeln” nedan i denna rapport.

snabbare, när Kinas ledare år 2015 officiellt deklarerade att man bytt tillväxtstrategi från att vara driven av extern till intern efterfrågan var det således redan *fait accompli*.¹⁸

Källa: Världsbanken

Källa: SCB

► CORONAKRISEN SLÅR MOT VÄRLDSHANDELN

Coronakrisen har inneburit ytterligare en hård smäll mot världshandel i samband med att flertalet länder i olika grad stängt sina gränser. I synnerhet har EU:s inre marknad i stora delar brutit samman när EU-länder rest murar även mellan sig under trycket av pandemin. Skälen har handlat både om att hålla viruset utanför landets gränser och att säkerställa leveranser inom landet av samhällskritiska produkter. EU-länderna har helt enkelt blivit betydligt mer nationalistiska under krisen vilket är extra allvarligt för Sverige och svensk industri eftersom EU är vår särklassigt viktigaste handelspartner. Andelen av svensk utrikeshandel med EU uppgår till cirka 65 procent av totalen och har inte visat tecken på att minska över tid. Som jämförelse är Kinas och USA:s andelar endast cirka fem procent vardera (se bilden ovan till höger).

Som nämns ovan har industrin under de senaste 10-15 åren plockat hem en hel del av de verksamheter som ”offshorades” under tidigare decennier och detta gäller även svensk industri.¹⁹ Den nuvarande krisen förstärker bilden att globaliserade leverantörskedjor till fjärran länder är förknippade med betydande risker: när Kina stängdes klipptes också en del länkar av. Den sårbarhet som fragmenteringen av leveranskedjorna innebär har blottlagts med smärtsam tydlighet, inte ens EU:s inre marknad har visat sig fungera i kristider.

Även om leverantörskedjorna inom EU så småningom skulle repareras är risken betydande att Coronakrisen förstärker den långsiktiga trenden mot regionalisering och svagare tillväxt i världshandeln. Vi hör dessutom krav på att Sverige och andra länder måste bli mer självförsörjande på samhällskritiska produkter, som i många fall kan antas produceras billigare och effektivare i andra länder. Skulle utvecklingen gå i denna riktning innebär detta att den vikande produktivitets- och tillväxttrenden kommer att förstärkas.

Vinnare och förlorare

Vi kan även förvänta oss andra typer av strukturella förändringar i Coronakrisens spår, i form av ändrade konsumtions- och produktionsmönster. Djupa konjunkturkriser följs inte sällan av kraftig strukturomvandling exempelvis när vikande efterfrågan blottlägger underliggande konkurrensproblem.

¹⁸ Kinas vice premiärminister Zeng Peiyan förklarade i november 2015 att ”...the focus of the Chinese economy had shifted from quantity to quality and efficiency...”: Asia House, 20151111.

¹⁹ Se Sveriges exportsektor växer, Teknikföretagen 2019, för detaljer.

En förändring som redan inträffat och som lär förstärkas när den akuta krisen är avvärd, gäller mötes- och konsumtionsmönster. De flesta organisationer har nog redan konstaterat att det går alldeles utmärkt att bedriva en hel del mötesverksamhet digitalt, via verktyg som Skype, Teams och Zoom, istället för via fysiska möten. Det har talats om den stora potentialen i digitala möten under flera decennier, nu fungerar det plötsligt utmärkt!

Visserligen kan man tänka sig en kortsiktig rekyll när människor svältfödda på fysisk kontakt, återkommer till sina arbetsplatser men en ny trend är nog satt: det finns stora besparingar att göra i form av arbetstid och minskade reskostnader på att dra ner på konferenser och jobbrelaterade möten. Affärsresandet kommer således troligen av minska, åtminstone när det inte handlar om renodlade sociala sammanhang. En sådan förändring riskerar i sin tur att få betydande effekter exempelvis på delar av besöksnäringen och transportbranschen, inte minst såväl inrikes- som utrikesflyget men kanske även järnväg och taxinäringen.

En annan trend som troligen kommer att förstärkas framöver är att arbeta från andra platser än kontoret, det går ju utmärkt att bedriva en hel del av mötesverksamheten digitalt. Det kan i sin tur innebära att alltfler arbetsgivare övergår till aktivitetsanpassade lösningar där de anställda inte kan räkna med att ha en fast arbetsplats. Samtidigt som dessa strukturförändringar kan få negativa konsekvenser för vissa branscher kan de även innebära betydande effektiviseringsvinster inom stora delar av samhället. I takt med ökande hemarbete minskar exempelvis även lokalbehovet vilket krymper arbetsgivarnas kostnadskostym.

Vi kan heller inte utesluta att krisen leder till eller skyndar på betydande strukturförändringar även inom industrin, så har skett i svallvågorna av tidigare kriser. Ett exempel på att detta redan skett är Volvo Cars varsel om nedskärningar relaterade till utveckling av motorer drivna av fossila bränslen. Denna förändring låg redan i korten, motiverad av ambitionerna att gå över till eldrift, men påskyndades av den akuta krisen.

► OROANDE TANKAR OM POLITISK UTVECKLINGEN POST-CORONA

På sistone har alltfler debattörer börjat vädra tankar om att Coronakrisen kommer att kräva långtgående statliga ingrepp i marknadsekonomin, inte bara på kort sikt i samband med krishantering, utan även på längre sikt i form av statligt ägande. Vissa svenskar debattörer hävdar att Coronakrisen blottlägger marknadsekonomin inneboende svagheter, och drar paralleller med bankkrisen på 1990-talet. Då tog staten över kontrollen i de fallerande bankerna, kapitaliserade och rekonstruerade de delar som var livskraftiga och avvecklade de delar som inte hade förutsättningar att överleva.

Skillnaderna mellan då och nu är dock betydligt större än likheterna. När staten på 90-talet räddade banker med ägarandel i utbyte var det för att dessa hade agerat oansvarigt. Dagens situation är en helt annan. Det finns inget i nuvarande situation som är ett marknadsmisslyckande eller konsekvens av bolagens oaktsamhet. Detta handlar om en global pandemi – inte om det ekonomiska systemet. Skulle planerna på ökande statlig inblandning realiseras riskerar detta att försämra Sveriges internationella konkurrenskraft och ytterligare spä på den vikande produktivitetstrenden. Ett betydande statligt ägande i svenskt näringsliv skulle knappast vara en faktor som ökar svensk attraktionskraft och lockar investerare att satsa i vårt land.

FÖRDJUPNING: Kortare globala värdekedjor och ny normal för världshandeln

Under det senaste decenniet har trenden mot ökad fragmentering av produktionen i globala värdekedjor vänt i många länder. Företag har valt att koncentrera sin produktion alltmer till regioner, som Europa, Amerika eller Asien. Det har bidragit till att världshandeln haft en historiskt svag tillväxt jämfört med tidigare då de globala värdekedjorna expanderade. I följande avsnitt ger vi en bakgrund till den tidigare expansionen och förklaringar varför de globala värdekedjorna börjat kortas ned.

Särskilt från den senare delen av 1990-talet tog företagens uppdelning av sin produktion utmed globala värdekedjor fart. Denna specialisering av produktionen drevs av teknikutveckling, kostnadsbesparingar och ökad produktivitet, tillgång till produktionsresurser och avsättningsmarknader. Expansionen av globala värdekedjor underlättades av liberaliseringen av handelspolitiken, Kinas medverkan i WTO från 2001 samt utvidgningen av EU. Under senare år har liberaliseringen dock brutits och trenden har gått mot ökad protektionism. IMF har närmare analyserat spridningseffekter av stora och bestående förändringar av handelshinder.²⁰ På kort sikt blir effekterna små, men på längre sikt påverkas fördelningen av arbetskraft, investeringar, produktionsstrukturer och värdekedjor globalt. Produktionskedjorna påverkas alltså också av sådant som handelshinder och om hindren blir för kostsamma kan produktionskedjorna behöva styras om. Frihandel är en förutsättning för att de globala värdekedjorna ska kunna fungera.

Liksom i många andra länder har industrin i Sverige slagit in på den nya trenden med att korta ned sina globala värdekedjor genom att öka sin andel inhemsk produktion inom sin egen kärnverksamhet. Vi har i en tidigare rapport²¹ visat att industrin i Sverige efter 2008 minskat sin andel importerade insatsvaror för sin produktion. För teknikindustrin syns den minskande trenden för flertalet delbranscher, och tydligast för motorfordonsindustrin vars importandel minskat markant, från drygt 40 procent 2008 ned till 29 procent 2016, se diagram nedan till vänster.²² Fordonsindustrin har härmed ökat sin egen förädling och i viss mån ersatt tidigare import från underleverantörer utomlands. Det kan exempelvis röra sig om förmontering av olika delar i fordon.

En av förklaringarna bakom de nedkortade globala värdekedjorna är att kostnaderna för importen av insatsvaror ökat. Industrin har gjort en avvägning av kostnaderna för importen av olika komponenter och funnit att det blivit mer kostnadseffektivt att göra förädlingen i egen regi av vissa komponenter i produktionskedjan. En förklaring varför kostnaderna ökat för importen är att arbetskraftskostnaderna stigit i länder som producerat insatsvaror till industrin i Sverige, och därmed har den relativa kostnaden för att importera dessa insatser stigit. Den egna produktionen kan också ha blivit effektivare jämfört med motsvarande hos leverantörer. Skillnader mellan relativa kostnader och produktivitet har alltså krympt.

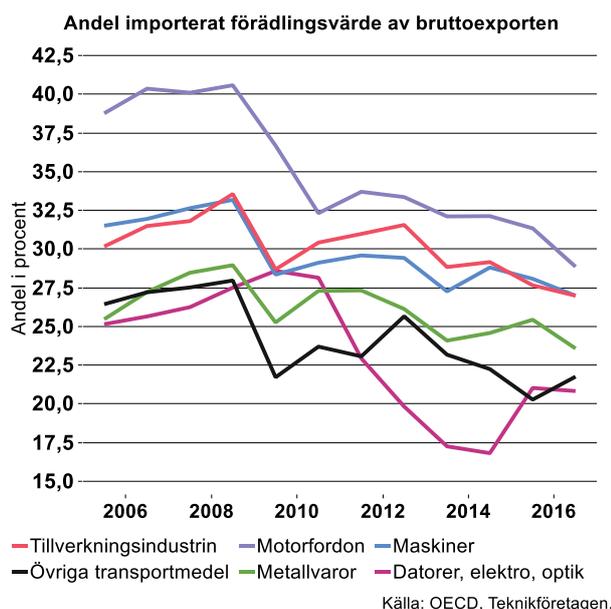
Ökad automatisering har varit en viktig drivkraft som bidragit till en mer kostnadseffektiv produktion inom den egna kärnverksamheten. Genom automatisering och annan teknisk utveckling har industrin kunnat ersätta tidigare import av insatsvaror som blivit relativt dyrare. Ökad inhemsk automatiserad produktion kan dessutom snabba upp produktionsprocessen och leveranserna till företagens slutkunder på närliggande marknader. Produktionsenheter som flyttat till andra regioner i världen kan samtidigt utvecklas parallellt och även där kan leveranstider kortas ned. Effekten blir minskad världshandel med insatsvaror och ökad regionalisering av produktionskedjor. Världshandeln har gått in i ett nytt normaltillstånd med betydligt svagare tillväxt under senare år jämfört med innan finanskrisen 2008, se diagram till höger nedan.

---

²⁰ Se IMF, World Economic Outlook, april 2019, "A closer look at tariffs and their spillovers".

²¹ Teknikföretagen, april 2019, "Sveriges exportsektor växer".

²² Importandelen avser här importen av förädlingsvärde som andel av industrins bruttoexport. Beräkningarna är hämtade från OECD:s databas Trade in Value Added (TiVA).

Länder som tidigare producerat insatsvaror till låga arbetskraftskostnader har fortsatt att gå mot högre arbetskraftskostnader och också ökat sin egen automatisering. Produktionsstrukturerna mognar alltmer och inhemsk efterfrågan stärks i tillväxtländer. De utvecklar egna värdekedjor av insatsvaror och tjänster. Det märks särskilt i större tillväxtländer som Kina och Indien där kopplingen till globala värdekedjor tydligt minskat efter finanskrisen 2008.

Ännu en förklaring varför de globala värdekedjorna kortas ned är ökade krav på lokalt innehåll i produktionen där produkterna säljs. Dessa krav har alltså påverkat beslut om att lägga produktion närmare kunder på avsättningsmarknader. Detta skift mot ökad ”onshoring” av produktion har präglat inte minst stora bilindustrier. Under perioden 2000-2012 flyttade flera stora biltillverkare produktionskapacitet till marknader som Kina. Då den flyttade produktionen väl uppnått en viss storlek flyttar även stora underleverantörer efter, vilket också minskar de globala värdekedjorna.

Det finns även ytterligare förklaringar till de allt kortare globala värdekedjorna, nämligen att företag väljer att lägga produktion där de kan kontrollera leveranser bättre och undvika risker som naturkatastrofer, väpnade konflikter, social oro, stöld av intellektuellt kapital med mera. Här kan vi nu lägga till risker även för allvarliga virusutbrott som kan hindra de globala värdekedjorna att fungera, vilket spridningen av coronaviruset visat.

Ju mer utspridd produktionen blivit utmed globala värdekedjor, desto större påverkan får också höjda tullar på de insatsprodukter och på produktionen i de länder som drabbas av tullarna. Effekterna kan mätas både ”upp- och nedströms” utmed de globala värdekedjorna. ”Uppströms” kan kostnaden av höjda tullar ackumuleras för företag som importerar insatsvaror utmed globala värdekedjor. ”Nedströms” ackumuleras effekten för företag som exporterar insatsvaror till länder som höjer tullarna på dessa varor.

En återgång till ökad utspridning av produktionen globalt blir allt mindre sannolik mot bakgrund av de trender vi nämnt som driver på nedkortningen av produktionskedjor från global skala till regioner. Det finns dock en motverkande kraft som bör nämnas, nämligen ökad digitalisering med hjälp av Internet, e-handel, blockkedje- och annan IT-teknik. Den underlättar utrikeshandeln med tjänster som kan överföras digitalt. Tjänsteföretagens globala värdekedjor kan alltså fortsätta att förlängas medan tillverkningskedjor för insatsvaror kan fortsätta att kortas ned.

För produktionen av insatsvaror räknar vi med att trenden mot allt kortare värdekedjor kommer att fortgå och kanske även accelerera. Erfarenheter av Coronakrisens störningar av globala leveranser av delkomponenter

för att kunna producera kan också skynda på processen mot ökad regionalisering av produktionen. Ett typexempel under Coronakrisen var då bilindustrin i Europa tvingades stoppa produktionen helt då produktion och leveranser av nödvändiga komponenter från underleverantörer runt om i världen inte nådde fram för slutmonteringen. Även regionala värdekedjor kortslöts på grund av nedstängningar.

Kortare värdekedjor betyder i sin tur att världshandeln blir dämpad även på längre sikt. Det talar också för att olika länders specialisering på det de är bäst på, alltså på deras komparativa fördelar, begränsas. Med andra ord innebär det att resursallokeringen för produktionen i världen blir mindre effektiv, att spridning av ny teknologi och innovationer motverkas, vilket bidrar till lägre produktivitetstillväxt. Det försämrar i så fall också inkomstutvecklingen per invånare på ett globalt plan.

Den ökade regionaliseringen kan visserligen beskrivas som en positiv utveckling som effektiviserar produktionen med hjälp av ny teknologi, kortar leveranstider och ter sig mer hållbar ur miljösynpunkt. Den ökade protektionismen och minskad spridning av nya innovationer globalt motverkar å andra sidan länders möjligheter att utveckla sina komparativa fördelar. Effekterna av ökad protektionism får sannolikt vågskålen att tippa över mot en lägre produktivets- och inkomstutveckling per capita.

Teknikföretagens agenda för återstart av Sveriges ekonomi

De politiska åtgärder som vidtagits runt om i världen för att stoppa Coronapandemin har utsatt samhället för enorma påfrestningar och kastat ner världsekonomin i det djupaste hålet sedan 1930-talet.

Även om nedstängningen av den svenska hemmaekonomin också varit omfattande har inte de svenska myndigheterna gått riktigt lika långt som i de flesta andra länder. Trots detta har inte Sverige, som en liten öppen ekonomi med mycket stort beroende av världsekonomin, undsluppit den ekonomiska tvärniten. Åtgärderna från såväl det politiska systemet som Riksbanken har hittills varit massiva, vilket också varit nödvändigt för att lindra de ekonomiska skadeverkningarna.

Nu måste dock inriktningen för politiken snabbt vridas från symptomlindring till läkning av det ekonomiska systemet. Den ekonomiska sjukan har två grundorsaker: den svenska allmänheten vill/törs/tillåts inte gå till sina arbetsplatser och delta fullt ut i det ekonomiska livet. Följden blir att efterfrågan på hemmamarknaden, det vill säga sektorer inom besöksnäringen, transportsektorn, sällanköpshandel, etcetera, har lamslagits. Konsekvensen har blivit en omfattande våg av konkurser, masspermitteringar, varsel och skenande arbetslöshet i dessa sektorer.

Coronakrisen har alltså inneburit en dubbelsmäll för den svenska ekonomin: Att arbetsplatser stängs och människor inte kan gå till jobbet innebär en utbudsschock eftersom arbetsutbudet minskar. Samtidigt innebär det faktum att människor håller sig hemma och inte deltar i det ekonomiska vardagslivet en kraftig efterfrågeminskning. Detta betyder att en nystart förutsätter att både utbuds- och efterfrågerestriktionerna släpper. Det räcker således inte att staten stoppar mer pengar i hushållens fickor om folk ändå inte har möjlighet att spendera dem. Lika lite är det en tillräcklig, uthållig lösning att med hjälp av statliga stödåtgärder hålla företagen under armarna, deras långsiktiga överlevnad hänger på att privat efterfrågan kommer igång igen och det snart. Hittills har visserligen industrin klarat sig något bättre än andra sektorer men allt tyder på att även många industriföretag kommer att drabbas hårt de kommande månaderna.

► EN BANG-BANG-BANG STRATEGI!

För att de inhemska hjulen ska kunna börja snurra igen måste allmänhet och myndigheter känna sig trygga med att samhället kan öppnas upp utan risk för en andra våg av smittspridning.

Bang...

I väntan på ett fungerande vaccin mot COVID-19 är den enda realistiska metoden att nå detta syfte förmodligen ett omfattande program med immunitetstestning. Om man med stor säkerhet kan fastslå vilka som är immuna mot smittan kan man även tryggt låta dessa återgå till sina arbetsplatser, etcetera. Den senaste tiden har lovande resultat rapporterats från ett pilotprojekt på Danderyds sjukhus i samarbete med KTH och SciLifeLab. Testet visar att cirka 20 procent av de anställda på Danderyds sjukhus har antikroppar mot COVID-19. ”Vi vet ännu inte säkert om antikroppar innebär immunitet men mycket talar för det”, säger Charlotta Thålin som ansvarar för studien på Danderyds sjukhus. Förhoppningsvis kommer ett flertal aktörer att kunna producera tillförlitliga immunitetstest framöver.

Teknikföretagen anser att staten bör administrera och finansiera omfattande immunitetstestning. Det förefaller naturligt att man i ett första skede inriktar sig på hälso-, sjuk- och äldreården för att skapa trygghet inom dessa sektorer där trycket är stort och riskgrupperna för COVID-19 är starkt överrepresenterade. I takt med att testkapaciteten byggs ut bör man dock så fort som möjligt utvidga immunitetstestningen till näringslivet och därigenom påskynda en ekonomisk nystart. Statlig finansiering av detta projekt är både nödvändig och självklar, med all säkerhet handlar det om nålpengar i förhållande till de stödpaket på hundratals miljarder kr som redan presenterats av regeringen.

Teknikföretagen föreslår att Skatteverket eller annan lämplig myndighet, får i uppdrag att administrera systemet med immunitetstest, hantera företagens ansökningar om statligt stöd och utbetalningarna av medel.

...Bang...

Immunitetstestning är således ett viktigt och nödvändigt steg i återstarten med inriktning på ekonomins utbudssida, eftersom den möjliggör/påskyndar avvecklingen av karantänsrestriktionerna. Samtidigt måste efterfrågan i ekonomin i allmänhet och industrin i synnerhet också stimuleras. Det faktum att människor tillåts och vågar shoppa, gå på restaurant, etcetera, innebär i sig en stimulans för hemmaekonomin men har mer begränsade positiva effekter för många av industrins branscher.

Investeringspremier på fordon

Teknikföretagen föreslår därför ett omfattande program med investeringspremier på motorfordon. Visserligen står den svenska marknaden för en mindre del av svensk fordonsindustris totala marknad men den är inte försumbar. Volvo Personvagnar har exempelvis cirka nio procent av sin nybilsförsäljning i Sverige.

Vi förslår att momsen slopas (6 eller 12 månader) från 1:a juli för inköp av personbilar mot en kostnad på cirka 6-8 Mdr i ett halvår för 125 000 fordon. Visserligen skulle detta i första hand gynna importörer, men vi bedömer att Volvos andel skulle kunna uppgå till cirka 20-25 tusen enheter. Förutom att bidra signifikant till att ge en skjuts till den svenska fordonsindustrin med dess underleverantör inklusive industrinära tjänsteproducenter, skulle investeringspremier även bidra till en snabbare omställning till en klimatteffektivare fordonsflotta.

Kompetensavdrag och utvecklad kompetens under korttidsarbete

Finanskrisen 2008-2010 ledde till stor utslagning av industrijobb, men även industrins tjänsteleverantörer drabbades hårt. Slutsatser efter krisen var att viktig kompetens i många fall hade försvunnit ur bolagen och att sysselsättning och industriproduktion minskade mer permanent än i exempelvis Tyskland.

Industrin och dess varu- och tjänsteleverantörer drabbas nu hårt av Coronakrisen då efterfrågan faller kraftigt och produktionen går på sparlåga. Något som förvärrat situationen är att industriföretag behövt göra sig av med tjänsteleverantörer för att uppfylla kraven för att få stöd för korttidsarbete. Man gör ett allvarligt misstag då man inte ser industrin och dess leverantörer som en enhet. Om viktig kompetens tvingas bort ur industriföretagen blir det svårare att återstarta såväl verksamheten som att genomföra den omställning som kommer att krävas framöver. Dessutom om leverantörerna slås ut bromsar även det en återstart av produktionen.

Under den senaste högkonjunkturen har industrin och dess leverantörer haft stora problem med att hitta kvalificerad personal. Industrins tjänsteproduktion domineras av hög kompetens. Om man nu gör sig av med den kompetensen blir det ännu svårare att rekrytera den då efterfrågan väl vänder upp. Risken är att industrin kommer söka sig till utlandet efter tjänsteleverantörer om tillgången på dem i Sverige krymper under krisen.

För att värna om samtliga jobb som industrin normalt skapar, även bland dess leverantörer, bör man ta tillfället i akt och satsa ännu mer på kompetensutveckling inför kommande omstart i produktionen. Det skulle stärka industrins konkurrenskraft och underlätta en fortsatt omställning till alltmer avancerad produktion med digitalisering och ny teknik.

Vi föreslår att både industrin och dess leverantörer ska få möjlighet till kompetensavdrag, det vill säga samma förmånliga sätt att dra av investeringar i att utveckla sina medarbetares kompetens som de redan har när det gäller att investera i maskiner. Vi föreslår även att det inte ska krävas att industriföretag avvecklar inhyrda konsulter för att kravet att ha vidtagit ”andra tillgängliga åtgärder” ska vara uppfyllt i samband med att bolagen söker stöd för korttidsarbete. Dessutom bör Ekonomiskt stöd för kompetensutveckling/validering införas enligt korttidsutredningens förslag (Stöd för validering eller kompetensåtgärder i samband med korttidsarbete SOU 2019:10).

Blanda inte ihop aktieutdelningar och korttidsarbete!

Det system för korttidsarbete som implementerats med beundransvärd hastighet, har varit en stor succé och förhindrat massuppsägningar under Coronakrisens akuta skede. Den senaste tidens signaler om att villkora utnyttjande av systemet för korttidsarbete på inställda aktieutdelningar riskerar emellertid att skjuta systemet i sank. Sammankoppligen med aktieutdelningarna innebär en påtaglig risk för att många företag kommer att avstå från att ansöka om stödet eller dra tillbaka redan tidigare gjorda ansökningar för att istället varsla. I så fall kommer villkoren i Sverige, liksom under finanskrisen och den efterföljande recessionen 2009-2010, att vara mindre konkurrenskraftiga än i länder med ett fungerande system för korttidsarbete. Risken är därför påtaglig att Sverige återigen kommer att förlora betydligt fler industrijobb än i konkurrentländerna och att de svenska industrikoncernerna fortsätter att flytta produktionsvolym till sina anläggningar i andra länder. Teknikföretagen argumenterar därför starkt för att avstå från att knyta samman systemet för korttidsarbete med utdelningar till aktieägarna.

Höjda ROT-avdrag

Ett ytterligare förslag är att ROT-avdraget på 50 000 per år höjs. Dessutom kan momsens på kompletterande hårdvara slopas vid köp av ROT-tjänst. Byggsektorn är en av de viktigaste hemmamarknaderna för svensk industri, minst 10 procent av nettoomsättningen för Teknikföretagens medlemskrets kan exempelvis hänföras hit, så det finns anledning att förvänta sig positiva spridningseffekter utanför byggindustrin.

...Bang!

De åtgärder som hittills föreslagits har varit inriktade på att tina upp den svenska ekonomin. Som nämnts utgör dock den svenska marknaden bara en mindre del av industrins totala marknad; befinner sig resten av världsekonomin fortfarande i permafrost kommer åtgärderna på den svenska hemmaplan långt ifrån att räcka till. Teknikföretagens tredje förslagsområde för återstart riktar därför in sig på att tina upp ekonomin i resten av världen och främst i EU. Fokuset på EU är naturligt av flera skäl:

- Dels utgör EU Sveriges i särklass största exportmarknad
- dels levereras en stor del av nödvändiga komponenter till svensk industri från andra EU-länder, öppnar inte dessa upp kommer heller inte leverantörskedjorna att kunna repareras och
- dels har svenska regeringen, EU-parlamentariker och intressegrupper goda möjligheter att argumentera för vår sak som EU-medlemmar.

Det krävs starkt samarbete på paneuropeisk nivå för att säkerställa att EU:s grundläggande principer om fri rörlighet upprätthålls, regler efterlevs och undantagsåtgärder för att bekämpa spridningen av coronaviruset inte blir bestående. Alternativet är att EU:s komparativa fördel, den inre marknaden, undermineras. För att lindra den mest akuta komponentbristen som råder inom Europa krävs insatser för att säkra godstransporter via land, flyg och sjöfart. Därtill bör Sverige argumentera för att tillfälligt införa tullfrihet på import av industriella insatsvaror från länder utanför EU så länge leverantörskedjorna inom EU är avhuggna, i linje med de förslag som Teknikföretagen tidigare lagt fram.

Tullfrihet skulle underlätta för industrin i Europa att skala upp befintlig produktion samt i en större utsträckning nyttja underleverantörer i tredjeland för att förse det behov som uppstår på grund av nedstängda fabriker inom EU. Detta kan vara extra gynnsamt för industrin i Sverige, som inte för närvarande har lika strama restriktioner som i andra länder för att begränsa spridningen av COVID-19. När åtgärder för att begränsa spridningen av COVID-19 väl lyfts i andra medlemsstater kommer övriga industrin i Europa även att ha haft möjligheten att tillgodose anskaffning av insatsvaror för att kunna återuppta produktionen.

Är vi i Sverige framgångsrika med en strategi för återstart kan vi fungera som en förebild för resten av EU och kanske även för andra, för svensk industri, viktiga länder. Det är därför av yttersta vikt att alla goda krafter gör sitt yttersta för att förmå andra länder att följa den svenska linjen. Det är viktigt att visa upp de goda exemplen på svenska företag som kunnat öppna upp tack vare immunitetstest. Detta blir en kommunikativ uppgift, exempelvis kan filmer som beskriver lyckade fall presenteras i EU-sammanhang.

NYCKELTAL

Sverige	<u>2018 nivå</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
BNP, nivå 2018, Mdr SEK, årlig volymförändring	4834	+1,2	-5,2	+4,1
BNP, kalenderkorrigerat, årlig volymförändring		+1,3	-5,4	+4,0
Sysselsättning hela ekonomin nivå, tusental/ Förändring årsgenomsnitt	5097	+0,7	-2,0	+0,2
Arbetslöshet AKU, nivå, tusental. Andel av arbetskraften, genomsnitt, procent	344	6,8	9,1	9,1
KPIF, procentuell förändring, genomsnitt		+1,7	-0,1	-0,2
Produktion industri totalt		+0,3	-10,0	+7,0
Produktion teknikindustri		-0,5	-15,0	+12,0
Reporäntan, vid slutet av året		0,0	0,0	0,0
Globalt	<u>2018 nivå</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
BNP Mdr USD / volymförändring %	85 085	+2,3	-3,3	+5,0
Fasta investeringar Mdr USD/ vol. %	21 611	+2,4	-9,0	+7,0
Produktion industri Mdr USD / vol. %	16 800	+0,8	-11,0	+8,0
Produktion teknikindustri Mdr USD/ vol %	5 575	+1,9	-13,0	+10,0
BNP				
Eurozonen		+1,2	-7,0	+4,0
Japan		+0,7	-3,1	+3,9
Kina		+6,2	-3,3	+9,0
USA		+2,3	-6,0	4,6

TEKNIKFÖRETAGENS KONJUNKTURPROGNOS

ISSN 1403-9559, Utges i maj och november

Mats Kinnwall, 08-782 08 00, mats.kinnwall@teknikforetagen.se

Lena Hagman, 08-782 08 42, lena.hagman@teknikforetagen.se

Bengt Lindqvist, 08-782 08 00, bengt.lindqvist@teknikforetagen.se

Robert Tenselius, 08-782 08 32, robert.tenselius@teknikforetagen.se

Teknikföretagen

Teknik gör världen bättre

Box 5510, 114 85 Stockholm | 08-782 08 00 | www.teknikforetagen.se